

INNOVATION GREECE 6.0

Η Καινοτομία στην Ελλάδα & οι φορείς που τη στηρίζουν

29-30.01.2025

Συνεδριακό Κέντρο, ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος

**ΕΚΘΕΣΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΚΥΡΙΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ
ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΗΜΕΡΑ 1η	4
Χαιρετισμοί & Εναρκτήριες Παρατηρήσεις	4
1. Δίκτυα Μετ. Τεχνολογίας σε Ερευνητικά Κέντρα και Πανεπιστήμια	6
2. Δομές Υποστήριξης Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας στα Πανεπιστήμια	8
3. Καινοτομία και Άμυνα	10
4. Πρωτοβουλίες Υποστήριξης Καινοτομίας στα πρώιμα στάδια	12
5. Seed Stage Funds – The day after	16
6. Οι επενδυτές των Funds	19
7. Επενδύσεις καινοτομίας: The next big thing	22
8. Η Καινοτομία σε Κάθετους Τομείς	24
9. Digital Innovation Hubs	27
ΗΜΕΡΑ 2η	30
1. Γιατί Innovation Greece 6.0	30
2. Προϋποθέσεις για παραγωγή καινοτομίας - Η άποψη διεθνών εταιρειών	32
3. Προκλήσεις για παραγωγή καινοτομίας - Η άποψη εδραιωμένων εταιρειών	34
4. Τεχνητή νοημοσύνη στην Υγεία: Ευκαιρίες και Διλήμματα	36
5. Chips Act	39
6. Πρωτοβουλίες Στήριξης της Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας	42
7. Νέες Τεχνολογίες στην Αγροδιατροφή και προϋποθέσεις για την εφαρμογή τους	47
8. Θεσμικοί φορείς υποστήριξης επιχειρηματικότητας	55
9. Ψηφιακή εξυπηρέτηση, νέα συστήματα πληρωμών, συνεργασία Δημοσίου με την αγορά	59
10. Γυναίκες και Ηγεσία	64

ΗΜΕΡΑ 1η

Χαιρετισμοί & Εναρκτήριες Παρατηρήσεις

Το συνέδριο Innovation Greece 6.0 άνοιξε με ένα ισχυρό μήνυμα: η καινοτομία στην Ελλάδα δεν είναι απλώς μια έννοια – είναι μια δυναμική πραγματικότητα, με εθνική στρατηγική, θεσμική στήριξη και συντονισμένη δράση από την πολιτεία, τα ερευνητικά ιδρύματα και τον ιδιωτικό τομέα.

Το ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος υποδέχθηκε τη φετινή διοργάνωση ως το "σπίτι της καινοτομίας", αποδεικνύοντας με κάθε συνεδρία ότι η Ελλάδα έχει σταθερή παρουσία στον διεθνή χάρτη της Deep Tech, της αμυντικής καινοτομίας, της τεχνητής νοημοσύνης, της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της μεταφοράς τεχνολογίας.

Περικλής Τερλιξίδης, Διευθυντής Attica Hub for the Economy of Data and Devices, ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος

- Τόνισε την πολυθεματική φύση του συνεδρίου, υπογραμμίζοντας τη σημασία του ετήσιου ραντεβού για την αποτύπωση της ελληνικής καινοτομίας σε όλο το φάσμα της εφαρμογής της - από τη βιομηχανία έως τη δημόσια διοίκηση.
- Ανέδειξε τον Δημόκριτο ως φυσικό χώρο φιλοξενίας και θεσμικό εταίρο αυτής της προσπάθειας.

Γιώργος Νούνεσης, Διευθυντής & Πρόεδρος ΔΣ, Ερευνητικό Κέντρο ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος

- Καλωσόρισε τους συμμετέχοντες «στο σπίτι της καινοτομίας», τονίζοντας ότι η εκδήλωση καλύπτει το σύνολο του οικοσυστήματος: από τις startups και την AI μέχρι την αμυντική καινοτομία και τη δημόσια πολιτική.
- Αναφέρθηκε στις ελληνικές συμμετοχές σε διεθνείς θεσμούς όπως το European Defense Fund και το NATO Diana, επισημαίνοντας ότι η χώρα έχει πια ενεργό ρόλο στον παγκόσμιο διάλογο.
- Υπογράμμισε τη σημασία των ethics και της ανθρωποκεντρικής προσέγγισης στην τεχνολογική πρόοδο

Ευάγγελος Καρκαλέτσης, Διευθυντής, Ινστιτούτο Πληροφορικής & Τηλεπικοινωνιών, ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος

- Εστίασε στην αναδυόμενη πρωτοβουλία των AI Factories στην Ευρώπη, όπου η Ελλάδα διεκδικεί ρόλο μέσω του Smart Attica.

- Τόνισε τη σημασία της πρόσβασης σε ευρωπαϊκά data spaces και υπενθύμισε τη σημασία της ηθικής διάστασης και των κοινωνικών επιπτώσεων των emerging technologies.

Δημοσθένης Αναγνωστόπουλος, Γενικός Γραμματέας Πληροφοριακών Συστημάτων & Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης

- Ανέλυσε τη μεταστροφή της ελληνικής κουλτούρας γύρω από την επιχειρηματικότητα και την τεχνολογία, με έμφαση στην αποδοχή του «να φτιάχνεις τη δική σου εταιρεία».
- Ανέδειξε τη σημασία των clusters που συνδέουν πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, βιομηχανία και χρηματοδότηση — ως το βασικό υπόδειγμα επιτυχίας που ακολουθούν πλέον οι ελληνικές δομές.
- Παρουσίασε τις εξελίξεις γύρω από τα θεματικά κυβερνητικά cloud (G-Cloud, R-Cloud, H-Cloud) και την επικείμενη νέα πλατφόρμα για τα Open Data.

Ντέμη Γκουντούφα, Β. Γενική Διευθύντρια Στρατηγικής και Βιώσιμης Ανάπτυξης, Εθνική Τράπεζα

- Ανέδειξε τη μακροχρόνια στρατηγική της Εθνικής Τράπεζας υπέρ της καινοτομίας - τόσο ως μετασχηματισμός εσωτερικά (ψηφιακές υπηρεσίες, AI, cloud), όσο και ως εξωτερική στήριξη του οικοσυστήματος μέσω του προγράμματος Business Seeds.
- Παρουσίασε τον 15ο Διαγωνισμό Καινοτομίας με νέες θεματικές (Fintech, DeepTech, Sustainability, Financial Education, Women Entrepreneurship) και γεωγραφική διεύρυνση στην Κύπρο.
- Τόνισε τη σημασία του Innovation Greece ως ετήσιο βαρόμετρο καινοτομίας και εργαλείο σύμπραξης φορέων.

Τελικά Μηνύματα:

- *Το Innovation Greece 6.0 δεν αποτελεί απλώς ένα συνέδριο, αλλά σημείο συνάντησης όλων των δυνάμεων που προωθούν τον μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας.*
- *Ο δημόσιος τομέας, η έρευνα και η επιχειρηματικότητα συγχρονίζονται γύρω από την τεχνολογική πρόοδο, αναγνωρίζοντας τη σημασία της ηθικής, της ανοιχτής και συμπεριληπτικής καινοτομίας.*
- *Ο δρόμος για τη διεθνή ανταγωνιστικότητα περνά από τη συνεργασία και τη στρατηγική στόχευση και το Innovation Greece είναι η πλατφόρμα που αναδεικνύει αυτό το όραμα.*

1. Δίκτυα Μετ. Τεχνολογίας σε Ερευνητικά Κέντρα και Πανεπιστήμια

Ο κ. **Σπύρος Αρσένης**, Επικεφαλής Ανάπτυξης Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας της Εθνικής Τράπεζας και επικεφαλής του προγράμματος NBG Business Seeds, στον Τομέα Επιχειρησιακής Στρατηγικής της Τράπεζας και του Ομίλου, καλωσόρισε το κοινό στο συνέδριο και παρουσίασε το πρώτο πάνελ με τίτλο «**Δίκτυα Μεταφοράς Τεχνολογίας σε Ερευνητικά Κέντρα & Πανεπιστήμια**» και συμμετέχοντες τους:

- Δρ. Ευάγγελος Κορομπίλης Μάγκας, Business and Innovation Consultant, ΙΤΕ/Δίκτυο Πράξη για το Δίκτυο TETRIS
- Σοφία Μαγκιά, Υπεύθ. Γρ. Μεταφοράς Τεχνολογίας του Ερευνητικού Κέντρου ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος, Science Agora
- Σταύρια Μαθιού, Επικεφαλής Τμήματος Μεταφοράς Τεχνολογίας, Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας, Πανεπιστήμιο Πατρών, Δίκτυο WINET
- Ομ. Καθ. Νικόλαος Μυλωνάς, Πρόεδρος METEX
- Κατερίνα Παπαδοπούλου, Συντονίστρια Γραφείου Μεταφοράς Τεχνολογίας ΕΚΕΤΑ / Δίκτυο ΣΠΕΙΡΑ+
- Κατερίνα Παπαδούλη, Υπεύθυνη Γραφείου Καινοτομίας, Επιχειρηματικότητας και Μεταφοράς Τεχνολογίας, InnovinAgri ΓΠΑ

Πλαίσιο και Στόχευση της Συζήτησης

Το πάνελ ανέδειξε τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζουν τα Γραφεία Μεταφοράς Τεχνολογίας (GMT) στη γεφύρωση του ερευνητικού τομέα με πρόοδο των τελευταίων ετών όσον αφορά τη θεσμική οριοθέτηση, την καλλιέργεια τεχνογνωσίας, καθώς και τη δημιουργία συνεργατικών δικτύων μεταξύ ΑΕΙ και ερευνητικών κέντρων.

Οι συμμετέχοντες παρουσίασαν παραδείγματα ώριμων και αναδυόμενων προσπαθειών, μιλώντας τόσο για τα ποσοτικά επιτεύγματα (spin-offs, πατέντες, ωφελούμενοι) όσο και για τα θεσμικά κενά και τις δομικές προκλήσεις του οικοσυστήματος μεταφοράς τεχνολογίας.

Συγκλίσεις, Δίκτυα και Επιτεύγματα

Ο κ. Νικόλαος Μυλωνάς ανέδειξε την πρόοδο του ΕΚΠΑ, από πλήρη απουσία καινοτομικών δραστηριοτήτων πριν έξι χρόνια σε ένα πολυεπίπεδο οικοσύστημα: 61 εφευρέσεις, 77 αιτήσεις ευρεσιτεχνιών, 5 τεχνοβλαστοί και 8 κύκλοι επιτάχυνσης με 130 ομάδες, από τις οποίες 32 έγιναν επιχειρήσεις. Τόνισε την ανάγκη για μακροπρόθεσμη χρηματοδοτική σταθερότητα, επισημαίνοντας τον κομβικό ρόλο του **METEX**, που εκπροσωπεί 34 GMT πανελλαδικά, με στόχο την επαγγελματική υποστήριξη και την επιμόρφωση στελεχών.

Ο κ. **Ευάγγελος Κορομπίλης** παρουσίασε ένα ώριμο μοντέλο μεταφοράς τεχνολογίας στο ΙΤΕ, με περισσότερα από 30 χρόνια εμπειρίας. Το ΙΤΕ διαθέτει 20 ενεργούς τεχνοβλαστούς και πάνω από 50 εθνικές και διεθνείς πατέντες. Ωστόσο, υπογράμμισε την απουσία συστηματικής έρευνας αγοράς στην Ελλάδα ως κρίσιμο έλλειμμα που περιορίζει την αξιοποίηση της καινοτομίας. Το νέο δίκτυο **TETRIS**, που συντονίζει, επιχειρεί να καλύψει αυτό το κενό μέσω συνεργασίας με 9 ιδρύματα.

Η κ. **Σοφία Μαγκιά** ανέδειξε την ανάγκη ύπαρξης σταθερού υποστηρικτικού μηχανισμού για τη δημιουργία και, κυρίως, τη βιωσιμότητα ώριμων spin-offs. Το Τμήμα Καινοτομίας του Δημόκριτου, με 30 spin-offs (15 ενεργές), λειτουργεί από το 2017 με στρατηγική σύνδεση με το Τεχνολογικό Πάρκο Λεύκιππος. Το **Science Agora**, σύμπραξη ΟΠΑ, ΕΜΠ, «Αθηνά» και Δημόκριτου, ενισχύει τη διαλειτουργικότητα των φορέων, υποστηρίζοντας κοινές δράσεις όπως proof-of-concept με συμμετοχή της βιομηχανίας. Παράλληλα, προάγει τη βέλτιστη αξιοποίηση εξειδικευμένων στελεχών στη μεταφορά τεχνολογίας και των διαθέσιμων πόρων.

Η κ. **Σταύρια Μαθιού** τόνισε τη λειτουργία του δικτύου **WINET**, που συνεχίζει ανεξάρτητα από τις χρηματοδοτήσεις, και τη συμμετοχή του Πανεπιστημίου Πατρών σε ιδρύσεις spin-offs όπως οι Advent και Think Silicon. Επισήμανε ότι η δημιουργία εταιρειών συνεχίζεται με υψηλό ρυθμό, αλλά απαιτείται συνέπεια και στήριξη στην ωρίμανση, ιδίως στο πεδίο της εμπορικής διείσδυσης.

Η κ. **Κατερίνα Παπαδοπούλου** σημείωσε τη ραγδαία ανάπτυξη του GMT του ΕΚΕΤΑ από το 2018, με 22 ενεργούς τεχνοβλαστούς και 39 πατέντες. Υπογράμμισε τις διακυμάνσεις ωριμότητας ανάμεσα στα μέλη του διευρυμένου δικτύου **ΣΠΕΙΡΑ+**, το οποίο συντονίζει. Η κύρια πρόκληση παραμένει η δημιουργία κοινών εργαλείων και μηχανισμών μεταφοράς τεχνολογίας για όλα τα μέλη.

Τέλος, η κ. **Κατερίνα Παπαδούλη** παρουσίασε τα αποτελέσματα του **InnovinAgri**: 8 τεχνοβλαστοί, 7 ενεργές πατέντες, και ένα γραφείο που απολαμβάνει εσωτερική αναγνώριση και εξωτερική προβολή. Το δίκτυο που συντονίζει με Πάντειο, Πανεπιστήμιο Πειραιά και Θεσσαλίας στοχεύει στην επέκταση των δομών και την καλλιέργεια επιχειρηματικής κουλτούρας στους ερευνητές.

Κρίσιμα Σημεία και Συγκλίσεις

Παρά την πρόοδο, αναδείχθηκαν κοινές προκλήσεις:

- **Έλλειψη σταθερής χρηματοδότησης** για τη βιωσιμότητα των GMT, εκτός ΕΣΠΑ.
- **Διοικητική αορατότητα** των γραφείων σε ΑΕΙ και ΕΚ και η ανάγκη θεσμικής ένταξης.
- **Απουσία εσωτερικής κουλτούρας** μεταφοράς τεχνολογίας, που ενισχύει τη νομική και διοικητική αδράνεια.

- **Απουσία έρευνας αγοράς** που περιορίζει την αξιοποίηση των πατεντών και την ώθηση στην αγορά.
- **Ανάγκη εκπαίδευσης των στελεχών** και διατήρησης του ανθρώπινου δυναμικού που ήδη έχει καταρτιστεί.

Τελικά Μηνύματα

Το πάνελ κατέληξε ότι τα Γραφεία Μεταφοράς Τεχνολογίας δεν είναι απλώς μηχανισμοί υποστήριξης αλλά πυλώνες εθνικής καινοτομίας. Η θεσμική και χρηματοδοτική ενδυνάμωσή τους αποτελεί αναγκαία συνθήκη για τη σύνδεση της ελληνικής έρευνας με την οικονομία. Οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι η συνεργασία μέσω δικτύων, η θεσμική αναγνώριση και η υποστήριξη της διασύνδεσης με τη βιομηχανία είναι το τρίπτυχο για την επόμενη μέρα.

2. Δομές Υποστήριξης Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας στα Πανεπιστήμια

Ο συντονιστής του δεύτερου πάνελ με τίτλο «**Δομές Υποστήριξης, Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας στα Πανεπιστήμια**», Καθ. Αριστείδης Σάμιτς, Αντιπρύτανης Οικονομικών ΕΚΠΑ καλωσόρισε τους συμμετέχοντες του πάνελ:

- Δρ Άγγελος Αμδίτης, Δ/ντής Έρευνας & Ανάπτυξης ΕΠΙΣΕΥ/ΕΜΠ, Δ/ντής Ερευν. Ομάδας I-SENSE, ΕΠΙΣΕΥ/ΕΜΠ, Πρόεδρος ERTICO-ITS Europe
- Αν. Καθ. Γιώργος Γκωλέτσης, Επιστημονικός Υπεύθυνος MOKE & Συντονιστής Γρ. Μεταφοράς Τεχνολογίας Παν. Ιωαννίνων
- Δρ. Αγγελική Καραγιαννάκη, Director, ACEin, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Επικ. Καθ. Γιάννης Κίνιας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου
- Επικ. Καθ. Αντώνης Λιβιεράτος, Επιστημονικός Σύμβουλος, Αρχιμήδης ΕΚΠΑ
- Δρ. Έρη Τόκα, Επικεφαλής Γραφείου Μεταφοράς Τεχνολογίας ΑΠΘ και WALK Innovation Accelerator
- Αναπλ. Καθ. Μπέττυ Τσακαρέστου, Επιστημονική Υπεύθυνη, CREATIVE+, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Πλαίσιο και Κοινές Προκλήσεις

Το πάνελ έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι δομές καινοτομίας στα ελληνικά πανεπιστήμια. Οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν επανειλημμένα σε τρεις κομβικούς άξονες: την ανάγκη για χρηματοδότηση, τη

στελέχωση με εξειδικευμένο προσωπικό και την αλλαγή κουλτούρας εντός της πανεπιστημιακής κοινότητας.

Διαπιστώθηκε η ανάγκη για ενίσχυση των soft skills των φοιτητών, η καλλιέργεια νοοτροπίας συνεργασίας μεταξύ σχολών και η προσφορά μαθημάτων επιχειρηματικότητας διατμηματικά. Παράλληλα, επισημάνθηκε η περιορισμένη σύνδεση της έρευνας με την αγορά και η δυσκολία των ερευνητών να προσεγγίσουν επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Επιλεγμένες Πρωτοβουλίες και Παραδείγματα

ΑΠΘ – Έρη Τόκα

Το Γραφείο Μεταφοράς Τεχνολογίας του ΑΠΘ έχει αναπτύξει μια πλήρη μονάδα με 96 ενεργά διπλώματα ευρεσιτεχνίας και spin-offs με σημαντική χρηματοδότηση, όπως η Progressive Robotics (€1,6εκ. από τη Marathon). Βασικό ζητούμενο πλέον είναι το return on investment στην πανεπιστημιακή κοινότητα και η ενεργοποίηση μεγαλύτερου ποσοστού των ερευνητών.

ACEin – Αγγελική Καραγιαννάκη

Το κέντρο λειτουργεί επί δέκα χρόνια ως αυτοχρηματοδοτούμενος incubator και Γραφείο Μεταφοράς Τεχνολογίας. Διαθέτει 7 spin-offs, 15 startups με χρηματοδότηση και περίπου 180 νέες θέσεις εργασίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, και η υποστήριξη φοιτητών επεκτείνεται πέρα από το ΟΠΑ.

ΕΚΠΑ – Αντώνης Λιβιεράτος

Ο “Αρχιμήδης” έχει υποστηρίξει 150 ομάδες και έχει οδηγήσει στη δημιουργία 32 startups. Εκτός από την υποστήριξη νεοφυών επιχειρήσεων, δίνεται έμφαση στην απόκτηση soft skills, με ιδιαίτερα θετικά παραδείγματα όπως η Genosoft.

ΕΠΙΣΕΥ/ΕΜΠ – Άγγελος Αμδίτης

Το Πολυτεχνείο μετρά 13 spin-offs και εντυπωσιακές επιτυχίες όπως η PHOSSPRINT (χρηματοδότηση από EIC Accelerator) και η CIBOS Innovation (κερδοφορία και επιστροφή της αρχικής υποστήριξης). Παράλληλα, υπογραμμίστηκε η ανάγκη καλύτερης υποστήριξης σε ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας και εξειδικευμένου προσωπικού.

Πάντειο – Μπέττυ Τσακαρέστου

Η Creative+ και το νέο Γραφείο Μεταφοράς Τεχνολογίας επικεντρώνονται στη σύνδεση κοινωνικής καινοτομίας με αναδυόμενες τεχνολογίες (π.χ. AI), με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη. Προκλήσεις αποτελούν η στελέχωση και η συνέχιση της υποστήριξης φοιτητικών ομάδων μετά τη λήξη των έργων.

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων – Γιώργος Γκωλέτσης

Ισχυρή πρόοδος στην αλλαγή κουλτούρας. Προβλήματα συνεχούς χρηματοδότησης και διατήρησης προσωπικού επηρεάζουν τη συνέπεια και την απόδοση των μονάδων. Η αυξανόμενη ροή πατεντών είναι θετικό σημάδι, αλλά λείπει η συνέχεια.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου – Γιάννης Κίνιας

Δημιουργία του ψηφιακού επιταχυντή Aegean Startups και σειρά εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών με έμφαση στην τοπική κοινωνία. Βασική πρόκληση παραμένει η αξιοποίηση των ιδεών μετά την αποφοίτηση και η διεπιστημονικότητα.

Κρίσιμα Ζητήματα

- **Ασυνέχεια χρηματοδοτήσεων:** Αποδυναμώνει την πρόοδο και προκαλεί αποχωρήσεις στελεχών.
- **Ελλιπής στελέχωση:** Υποβαθμίζει τη λειτουργία μονάδων μεταφοράς τεχνολογίας.
- **Έλλειψη κοινής γλώσσας και διασύνδεσης:** Κάθε δομή κινείται μεμονωμένα, χωρίς ενιαία στρατηγική.
- **Διαφορετικά επίπεδα ωριμότητας:** Πανεπιστήμια με θεσμική στήριξη έχουν εντυπωσιακά αποτελέσματα. Άλλα βρίσκονται ακόμη σε πρώιμα στάδια.

Τελικά Μηνύματα:

Η επιχειρηματικότητα στα ελληνικά πανεπιστήμια έχει κάνει άλματα, με δράσεις που ενσωματώνουν την καινοτομία, την εκπαιδευτική διαδικασία και την εξωστρέφεια. Όμως, η βιωσιμότητα και η δυναμική εξέλιξη αυτών των προσπαθειών εξαρτώνται από τη θεσμική συνέχεια, την επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό και τη στρατηγική συνεννόηση ανάμεσα στις δομές. Οι ιστορίες επιτυχίας αποδεικνύουν το δυναμικό, αλλά το οικοσύστημα πρέπει να ωριμάσει περαιτέρω για να ανταποκριθεί στις αυξανόμενες ανάγκες.

3. Καινοτομία και Άμυνα

Η συντονίστρια του τρίτου πάνελ με τίτλο «**Καινοτομία & Άμυνα**», Δρ. **Κατερίνα Τζωρτζάτου**, Scientific and Accelerator Programme Officer, ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος, καλωσόρισε τους συμμετέχοντες του πάνελ:

- Ιάσων Δήμου, Head of Portfolio Management Office, ΕΛΚΑΚ
- Δρ. Χρυσαιγή Δρε, Dep. Director, New Technologies της IDE
- Κώστας Μιχανετζής, Founder SEEDERS
- Υποστράτηγος Γεώργιος Πανούσης, Δ/ντής δού Κλάδου ΓΕΕΘΑ, Υπουργείο Άμυνας
- Άγγελος Τσερέκλας, Founder SOTIRIA

Πλαίσιο & Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το πάνελ διερεύνησε τη σύνδεση της αμυντικής καινοτομίας με την ελληνική επιχειρηματικότητα, την τεχνολογική αυτάρκεια και την ενίσχυση της στρατιωτικής ετοιμότητας μέσω της συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη θεσμοθέτηση των δομών όπως ο 6ος Κλάδος ΓΕΕΘΑ και το ΕΛΚΑΚ, που δρουν ως γέφυρα μεταξύ επιχειρησιακών αναγκών και ερευνητικής–καινοτομικής δυναμικής.

Θεσμική Θωράκιση & Οικοσύστημα Άμυνας

Υποστράτηγος Γεώργιος Πανούσης – 6ος Κλάδος ΓΕΕΘΑ

Ο 6ος Κλάδος αποτελεί τον φορέα θεσμικής ενσωμάτωσης της καινοτομίας στις Ένοπλες Δυνάμεις. Δίνει έμφαση στον εντοπισμό τεχνολογιών που μπορούν να καλύψουν επιχειρησιακές ανάγκες, όχι μόνο μέσω αγοράς «έτοιμων» λύσεων, αλλά και μέσα από ανάπτυξη νέων μέσω συνεργασιών με το ΕΛΚΑΚ και την ερευνητική κοινότητα.

Ιάσων Δήμου – ΕΛΚΑΚ

Οργάνωση με αποστολή την προώθηση τεχνολογιών δυαδικής χρήσης, αξιοποιώντας ελληνικό και ευρωπαϊκό οικοσύστημα. Στρατηγική:

- Συνδυασμός επιχειρησιακής εμπειρίας και επιστημονικής τεχνογνωσίας.
- Χρηματοδότηση μέσω Υπουργείου Άμυνας και του Υπερταμείου.
- Υποστήριξη startups, πανεπιστημίων και ερευνητικών φορέων.
- Ενεργή παρουσία στο European Defence Fund (EDF).

Βιομηχανική Συμμετοχή και Ευρωπαϊκή Πρωτοπορία

Δρ. Χρυσσαυγή Δρε – IDE

Η IDE επενδύει σταθερά στην R&D (19% του κύκλου εργασιών το 2023) και κατέχει ηγετική θέση στο EDF με συμμετοχή σε 19 προγράμματα και συντονισμό σε 3. Δυνατότητες:

- Παραγωγή και ανάπτυξη προϊόντων σε ελληνικές υποδομές.
- Συνεργασίες με 275 φορείς σε 23 χώρες.
- Στρατηγική εξωστρέφειας με έμφαση σε τεχνολογίες αιχμής, όπως unmanned systems και υβριδικά ενεργειακά συστήματα.

Νέες Πρωτοβουλίες: Επιτάχυνση και Μετάβαση

Κώστας Μιχανετζής – SEEDERS

Το venture studio SEEDERS ιδρύει το πρώτο European Defence Venture Studio. Δράσεις:

- Υποστήριξη spin-offs και startups στην άμυνα.

- Ενίσχυση πρώην στρατιωτικών μέσω του προγράμματος "Defense to Business", το οποίο διευκολύνει τη μετάβασή τους στον ιδιωτικό τομέα.
- Δημιουργία ανθρώπινου δυναμικού με αμυνικό υπόβαθρο για νέες τεχνολογικές επιχειρήσεις.

Startups & NATO Διασύνδεση

Άγγελος Τσερέκλας – Sotiria

Η Sotiria είναι η πρώτη ελληνική εταιρεία που μπήκε στο cohort του NATO DIANA. Εστιάζει σε:

- Υποθαλάσσια επιτήρηση με χρήση ιδιόκτητων αισθητήρων.
- Ανάλυση δεδομένων μέσω machine learning.
- Διεθνή παρουσία και συμμετοχή σε ασκήσεις με εθνικές και συμμαχικές δυνάμεις.

Τεχνολογικές Τάσεις στην Άμυνα

Προβλέψεις (Μιχανετζής):

1. **Συλλογή Δεδομένων:** Αισθητήρες, δορυφορικά, βιοαισθητήρες.
2. **Απόφαση:** AI και συστήματα εξομοίωσης για ταχύτατη λήψη αποφάσεων.
3. **Εκτέλεση:** Αυτόνομα ρομποτικά συστήματα (UXVs) σε όλα τα πεδία.
4. **Κυβερνοασφάλεια:** Κρίσιμος τομέας λόγω υβριδικών απειλών.

Τελικά Μηνύματα

- Η άμυνα δεν μπορεί πλέον να βασίζεται αποκλειστικά σε «τελικούς χρήστες» αλλά απαιτεί συμμετοχή σε όλο το lifecycle ανάπτυξης τεχνολογιών.
- Οι Ένοπλες Δυνάμεις, μέσω του του Κλάδου και του ΕΛΚΑΚ, επιδιώκουν θεσμική, σταθερή και εξωστρεφή διασύνδεση με την αγορά, την έρευνα και τη βιομηχανία.
- Η Ελλάδα έχει ήδη διεθνείς διακρίσεις στον χώρο. Το επόμενο βήμα είναι η μετατροπή της έρευνας σε χειροπιαστά προϊόντα — με εξαγωγικό αποτύπωμα.
- Η επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό, με θεσμούς όπως η «θητεία ευκαιρίας» για διδάκτορες, δείχνει τον δρόμο για βιώσιμη τεχνολογική άμυνα.

4. Πρωτοβουλίες Υποστήριξης Καινοτομίας στα πρώιμα στάδια

Ο συντονιστής του τέταρτου πάνελ με τίτλο «**Πρωτοβουλίες Υποστήριξης Καινοτομίας στα πρώιμα στάδια**», κ. **Γιάννης Ριζόπουλος**, Δημοσιογράφος καλωσόρισε τους συμμετέχοντες του πάνελ:

- Κωνσταντίνος Γέρος, Head of Business Development, Foundation
- Γιάννης Μπακούρος, Πρόεδρος OK!Thess
- Γιώργος Νικολάου, NBG Business Seeds, Εθνική Τράπεζα
- Αλεξάνδρα Σαρμά, Διευθύνουσα Σύμβουλος – Partner, Orange Grove
- Διονύσης Σπηλιόπουλος, Πρόεδρος του ΚΕΜΕΛ

Πλαίσιο και Στόχευση της Συζήτησης

Η συζήτηση επικεντρώθηκε στις πρωτοβουλίες υποστήριξης της καινοτομίας στα πρώιμα στάδια ανάπτυξης επιχειρηματικών ιδεών και startups, ένα σημείο ιδιαίτερα κρίσιμο για τη βιωσιμότητα και την πορεία του εγχώριου οικοσυστήματος καινοτομίας. Οι συμμετέχοντες εκπροσώπησαν διαφορετικά σημεία του ευρύτερου οικοσυστήματος: οργανισμούς στήριξης επιχειρηματικότητας, τράπεζες, επιταχυντές, δίκτυα καθοδήγησης και πρωτοβουλίες ιδιωτικής χρηματοδότησης.

Βασική στόχευση ήταν να διερευνηθούν τα εργαλεία, οι δομές και οι συνεργασίες που υποστηρίζουν την επιχειρηματική καινοτομία από το στάδιο της ιδέας έως την ώριμη επιχείρηση. Παράλληλα, εντοπίστηκαν τα διαρθρωτικά εμπόδια, όπως η δυσκολία πρόσβασης σε καθοδήγηση και χρηματοδότηση για ομάδες στα πρώτα βήματα.

Παραδείγματα και Πρωτοβουλίες Υποστήριξης

Foundation – Κωνσταντίνος Γέρος

Το Foundation έχει εξελιχθεί από έναν από τους πρώτους incubators στην Ελλάδα σε εταιρεία συμβουλευτικών υπηρεσιών σε θέματα καινοτομίας και ψηφιακού μετασχηματισμού. Εστιάζει στη γεφύρωση του χάσματος μεταξύ παραδοσιακών επιχειρήσεων και του startup οικοσυστήματος, παρέχοντας μηχανισμούς, εκπαιδεύσεις και προγράμματα συνεργασίας για την εσωτερική και εξωτερική καινοτομία των εταιρειών.

Orange Grove – Αλεξάνδρα Σαρμά

Ο επιταχυντής Orange Grove στοχεύει στην ενίσχυση της νεανικής επιχειρηματικότητας, προσελκύοντας φοιτητές και νέους επαγγελματίες από την περιφέρεια, αξιοποιώντας mentoring, bootcamps, pitching και networking. Η προσέγγιση του Orange Grove συνδυάζει startup παιδεία με στήριξη σε μη τεχνολογικές και κοινωνικές επιχειρήσεις, δημιουργώντας χώρο για νέες μορφές επιχειρηματικότητας με κοινωνικό αποτύπωμα.

NBG Business Seeds – Γιώργος Νικολάου

Η Εθνική Τράπεζα μέσω του NBG Business Seeds παρέχει μια ολοκληρωμένη πλατφόρμα ενίσχυσης επιχειρηματικών ιδεών με χρηματοδότηση, mentoring, δικτύωση και προγράμματα ενδυνάμωσης. Το πρόγραμμα στηρίζει startups που έχουν περάσει σε πιο ώριμο στάδιο, αλλά αναζητούν επενδύσεις και διασύνδεση με την αγορά.

KEMEL – Διονύσης Σπηλιόπουλος

Το KEMEL (Κέντρο Εθελοντών Μάνατζερ Ελλάδος) λειτουργεί με στόχο την καθοδήγηση νέων επιχειρηματιών μέσω mentoring από έμπειρα στελέχη της αγοράς. Παρέχει εξατομικευμένη υποστήριξη, προσφέροντας εμπειρία και γνώση από άτομα που έχουν θητεύσει σε ανώτατες θέσεις και γνωρίζουν από πρώτο χέρι τη λειτουργία της αγοράς.

OKThess! – Γιάννης Μπακούρος

Το Δίκτυο OKThess! (Οικοσύστημα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας Θεσσαλίας) παρουσιάστηκε ως μια συλλογική προσπάθεια υποστήριξης του τοπικού καινοτομικού οικοσυστήματος. Αξιοποιεί πόρους από ΑΕΙ, ερευνητικά κέντρα και την επιχειρηματική κοινότητα για τη δημιουργία ενός υποστηρικτικού πλέγματος για startups και ερευνητικές ιδέες.

Κοινές Στρατηγικές και Συγκλίσεις

Παρά τις διαφορετικές προσεγγίσεις και εργαλεία κάθε φορέα, διαπιστώθηκαν κοινές στρατηγικές:

- Η ανάγκη για εξειδικευμένη καθοδήγηση (mentoring) σε συνδυασμό με χρηματοδοτικά εργαλεία.
- Η σημασία της τοπικής δικτύωσης και της διασύνδεσης με εθνικά και διεθνή οικοσυστήματα.
- Η στόχευση όχι μόνο σε τεχνολογικές startups, αλλά και σε επιχειρηματικές προσπάθειες με κοινωνικό προσανατολισμό.
- Η έμφαση στην καλλιέργεια κουλτούρας καινοτομίας μέσω εκπαιδευτικών και βιωματικών εργαλείων.

Τελικά Μηνύματα:

Το πάνελ ανέδειξε την ύπαρξη ενός δυναμικού και πολυκεντρικού οικοσυστήματος καινοτομίας στην Ελλάδα, το οποίο αν και ακόμα εξελίσσεται, προσφέρει ένα πλήθος εργαλείων και ευκαιριών για νέες επιχειρηματικές προσπάθειες. Ωστόσο, απαιτείται περαιτέρω θεσμική στήριξη, ενίσχυση της διαλειτουργικότητας και αξιοποίηση της εμπειρίας των εθελοντικών και ιδιωτικών φορέων για να διασφαλιστεί η συνέχεια και η επεκτασιμότητα των δράσεων.

Οι πρωτοβουλίες που παρουσιάστηκαν λειτουργούν συμπληρωματικά και συμβάλλουν στον σχηματισμό ενός οικοσυστήματος που δεν στηρίζεται μόνο στο δημόσιο τομέα, αλλά και σε συνεργασίες, ιδιωτική πρωτοβουλία και διάχυση τεχνογνωσίας. Το στοίχημα πλέον είναι η

ενοποίηση των προσπάθειών και η διατήρηση της υποστήριξης για τις ομάδες στα πρώτα και πιο ευάλωτα βήματά τους.

Εισήγηση: Χάρης Λαμπρόπουλος, Πρόεδρος Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας Επενδύσεων (EATE)

Πλαίσιο & Κεντρικές Παρατηρήσεις

Η εισήγηση του Χάρη Λαμπρόπουλου αποτέλεσε έναν στοχαστικό και ειλικρινή απολογισμό της πορείας του ελληνικού οικοσυστήματος κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών, υπογραμμίζοντας τον ρόλο της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας Επενδύσεων (EATE) ως θεσμικού καταλύτη. Παρουσιάστηκαν εντυπωσιακά στοιχεία για την πρόοδο του τομέα και τονίστηκε η αναγκαιότητα εξωστρέφειας, συμμαχιών και κοινωνικής υποστήριξης για τη διατήρηση της δυναμικής.

Ωστόσο, ο τόνος δεν ήταν μονοδιάστατα αισιόδοξος. Ο Πρόεδρος της EATE μοιράστηκε και μία ανησυχία για το χάσμα ανάμεσα στις πραγματικές εξελίξεις του οικοσυστήματος και την ευρύτερη αντίληψη της κοινωνίας και των MME για την αξία των startup και της καινοτομίας στην Ελλάδα.

Επιτεύγματα της EATE & Η θέση της Ελλάδας στο Χρηματοοικονομικό Τοπίο

- Η EATE έχει εξελιχθεί στον κορυφαίο χρηματοοικονομικό μοχλό ενίσχυσης του ελληνικού επιχειρηματικού οικοσυστήματος.
- Διαχειρίζεται 2,1 δισ. ευρώ, με 855 εκατ. να έχουν ήδη δεσμευτεί σε 33 funds που καλύπτουν όλο το φάσμα, από pre-seed μέχρι growth.
- Τα funds αυτά έχουν αντλήσει πάνω από 1,8 δισ. συνολικά, με σημαντική ιδιωτική συμμετοχή -συμπεριλαμβανομένης και της Εθνικής Τράπεζας.

Διεθνής Συνεργασία & Ψήφος Εμπιστοσύνης από το Εξωτερικό

- Η EATE συμμετέχει σε ισχυρές διεθνείς συνέργειες με οργανισμούς όπως BPI France, KfW, EIF, Mubadala Capital και ADQ.
- Μέσω του επενδυτικού πρωτοκόλλου με την ADQ του Αμπόυ Ντάμπι, πραγματοποιήθηκαν επενδύσεις άνω των 4,3 δισ. ευρώ, με χαρακτηριστικά deals στην TEPNA Ενεργειακή και στον όμιλο Hellenic Health Group.

Ανθρώπινο Κεφάλαιο & Πανεπιστημιακή Δυναμική

- Τονίστηκε η σημασία του ταλέντου και της εξαιρετικής ποιότητας επιστημονικού δυναμικού στην Ελλάδα.
- Η απόκτηση 300 μηχανικών μαζί με την ΤΕΡΝΑ από τον όμιλο Masdar αναδείχθηκε ως έμμεσος έπαινος στο ελληνικό πανεπιστημιακό σύστημα.
- Εξέφρασε την ανάγκη για ενίσχυση της εξωστρέφειας των πανεπιστημιακών spin-offs και την ώθηση της καινοτομίας στην αγορά.

Προβληματισμός για την Κοινωνική Αντίληψη & Την Επικοινωνία

- Αναφέρθηκε σε άρθρο του K Report που κατηγορούσε το ελληνικό κράτος για έλλειψη σχεδίου και βούλησης στη στήριξη startup.
- Αντέκρουσε την απαξίωση αυτή με δεδομένα από την ΕΑΤΕ, αλλά υπογράμμισε τη σημασία της καλύτερης επικοινωνίας προς την κοινωνία.
- Έκανε έκκληση για ευρύτερη αναγνώριση του έργου των νεοφυών επιχειρήσεων και των επενδυτών τους.

Τελικά Μηνύματα

- Η Ελλάδα έχει ταλέντο, επενδυτικά εργαλεία και συνεργασίες —το οικοσύστημα προοδεύει.
- Αλλά απαιτείται συνεχής προσπάθεια, καλύτερη επικοινωνία με την κοινωνία και συντονισμός για να μη χαθεί η δυναμική.
- Η ΕΑΤΕ συνεχίζει να επενδύει στην καινοτομία και στους ανθρώπους που θα οδηγήσουν τη χώρα σε διεθνή επιχειρηματική επιτυχία.

5. Seed Stage Funds – The day after

Ο συντονιστής του πάνελ με τίτλο «**Seed Stage Funds – The day after**», κ. **Αλέξανδρος Παναγιωτόπουλος**, Διευθυντής Επενδύσεων, HDBI, καλωσόρισε τους συμμετέχοντες του πάνελ:

- Θωμάς Αθανασίου, Partner L-Stone Capital
- Γιώργος Δημόπουλος, Partner Venture Friends
- Νίκος Καλλιαγκόπουλος, Partner Big Pi
- Γιώργος Καραντώνης, Partner Metavallon
- Δώρα Τραχανά, Partner Uni.Fund

Πλαίσιο & Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το πάνελ διερεύνησε την κατάσταση του επιχειρηματικού κεφαλαίου εκκίνησης στην Ελλάδα και εξέτασε πώς εξελίσσεται το οικοσύστημα.

Έμφαση δόθηκε στην κινητοποίηση όλων των παραγόντων, από τα πανεπιστήμια μέχρι την ελληνική diaspora, για την ενίσχυση του αγωγού καινοτομίας.

Επί του παρόντος, οι ελληνικές εταιρείες VC έχουν πραγματοποιήσει περίπου το ένα τρίτο των επενδύσεών τους σε αμοιβαία κεφάλαια, σηματοδοτώντας σημαντικό διαθέσιμο κεφάλαιο και όρεξη για ποιοτικές startups.

Βασικοί Συμμετέχοντες & Στρατηγικές Ταμείων

Δώρα Τραχανά – Unifund

- Στρατηγική: Εστίαση σε νεοσύστατες εταιρείες τεχνολογίας και πανεπιστημιακά spin-offs, ακόμη και σε πολύ πρώιμα στάδια ή σε στάδια πριν από τα έσοδα.
- Προσέγγιση: Ισχυρή έμφαση στην ποιότητα της ομάδας, δέουσα επιμέλεια με τη συμμετοχή ειδικών, σταδιακές επενδύσεις για τη διαχείριση του κινδύνου.
- Τάση: Δραστική βελτίωση στην ποιότητα του αγωγού τα τελευταία 7-8 χρόνια λόγω εξόδων, εκπαίδευσης ιδρυτών και ωριμότητας του οικοσυστήματος.

Γιώργος Δημόπουλος – Venture Friends

- Στρατηγική: Επενδύσεις Pre-seed to Seed στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Αγνωστικιστική προσέγγιση εκτός από τομείς χωρίς ομαδική εμπειρία (π.χ. medtech).
- Προστιθέμενη αξία: Ισχυρό παγκόσμιο δίκτυο, πρακτική υποστήριξη σε προσλήψεις, επιχειρηματική ανάπτυξη και συγκέντρωση κεφαλαίων (κυρίως 80+ εισαγωγές VC για ορισμένες εταιρείες χαρτοφυλακίου).
- Μέτρηση της επιτυχίας: Οι παραπομπές ιδρυτών και η επανεπένδυση στο αμοιβαίο κεφάλαιο σηματοδοτούν ισχυρή εμπιστοσύνη και ευθυγράμμιση.

Θωμάς Αθανασίου – L-Stone Capital

- Στρατηγική: Στάδιο Seed to Seed+, επικεντρωμένο σε εταιρείες με πρώιμη έλξη ή πελάτες που πληρώνουν.
- Τομείς εστίασης: Υπηρεσίες επιχειρήσεων, μέσα ενημέρωσης, εκπαίδευση, υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης (εκτός της Deeptech).
- Edge: Βοηθώντας τις startups με διεθνή ανάπτυξη και εξωστρέφεια.

Ως first-time team

- Ιστορικό: 17 χρόνια στο Λονδίνο σε μόχλευση χρηματοδότησης και ιδιωτικών κεφαλαίων (Bridgpoint).

- Ομάδα: Περιλαμβάνει ποικίλη εμπειρία από τα οικονομικά, την επιχειρηματικότητα και τη μεγάλη τεχνολογία.
- Άποψη: Οι βιοεπιστήμες και η τεχνητή νοημοσύνη στην Ελλάδα παραμένουν υποχρηματοδοτούμενες αλλά ωριμάζουν γρήγορα. Οι τοπικές ομάδες είναι δυνατές, αλλά χρειάζονται βοήθεια για την κλιμάκωση και τη διεθνή έκθεση.

Δημήτρης Ιακωβίδης – Metavallon

- Ταμείο: Metavallon II (22,5 εκατομμύρια, με στόχο 40 εκατομμύρια), με υποστήριξη HDBI & EIF.
- Στάδιο: Seed and Seed+; αρχικές επενδύσεις από €0,5 έως €1,5εκ.
- Τομείς: Υψηλή τεχνολογία και ψηφιακή υγεία. αξιοσημείωτα spin-offs όπως το Biopix και το LangAware.
- Insight: Αυξημένη spin-off δραστηριότητα αλλά περιορισμένη μεταφορά τεχνολογίας μέσω αδειοδότησης ή βιομηχανικών διδακτορικών λόγω της συντηρητικής συμπεριφοράς του κλάδου.

Νίκος Καλλιαγκόπουλος – BigPi Ventures

- Ιστορικό: Πρώην συνεργάτης σε ένα μεγάλο ολλανδικό VC, επέστρεψε στην Ελλάδα για να επενδύσει.
- Κεφάλαιο: 70 εκατ. ευρώ, με στόχο νεοφυείς επιχειρήσεις με Έλληνα ιδρυτή ή ισχυρό αποτύπωμα.
- Τομείς: AI, ρομποτική, γονιδιωματική, ιατρικές συσκευές.
- Επιτεύγματα: 6 επενδύσεις μέχρι στιγμής, με στόχο 10–12 ακόμη.
- Πρόκληση: Η Ελλάδα δεν στερείται χρηματοδότησης πρώιμου σταδίου — το κενό είναι σε κεφάλαια κλιμάκωσης, διεθνή talenta και παγκόσμια επέκταση.

Βασικά Θέματα & Προκλήσεις

1. Αξιολόγηση στο στάδιο προ-εσόδων
 - Υψηλή αβεβαιότητα σημαίνει μεγαλύτερη βαρύτητα στην ποιότητα της ομάδας ίδρυσης, την υπεράσπιση της IP και την εξωτερική επικύρωση.
 - Οι επενδυτές αναζητούν προσεκτικά σχέδια για την προώθηση της αγοράς και μπορεί να πραγματοποιήσουν επενδύσεις για τη διαχείριση του κινδύνου.
2. Αξία πέρα από το κεφάλαιο
 - Τα VCs είναι στρατηγικοί εταίροι: βοηθούν στις προσλήψεις, την ανάπτυξη, τη συγκέντρωση κεφαλαίων και την πλοήγηση στις παγκόσμιες αγορές.
 - Οι ελληνικές νεοφυείς επιχειρήσεις επωφελούνται από τα δίκτυα επενδυτών, ειδικά όταν επεκτείνονται στο εξωτερικό.
3. Ποιότητα αγωγού – Αναβάθμιση 6.0
 - Η ωριμότητα των startup στην Ελλάδα έχει βελτιωθεί δραστικά. Οι ιδρυτές είναι πλέον πιο ενημερωμένοι, μορφωμένοι και δομημένοι.

- Τα spin-offs έχουν αυξηθεί, αλλά οι ευρύτεροι μηχανισμοί μεταφοράς τεχνολογίας, όπως η αδειοδότηση, παραμένουν αδύναμοι λόγω της πολιτιστικής και βιομηχανικής αδράνειας.
4. Ιδρυτές που δίνουν πίσω
- Αρκετές περιπτώσεις όπου αποχωρηθέντες ιδρυτές επένδυσαν πίσω στα ίδια κεφάλαια που τους υποστήριξαν, ή ακόμα και σε κεφάλαια που τους απέρριψαν - μια απόδειξη της πίστης και της ανάπτυξης του οικοσυστήματος.
5. Κενά στο Οικοσύστημα
- Κεφάλαιο κλιμάκωσης: Οι μονόκεροι χρειάζονται 200–300 εκατομμύρια ευρώ, τα οποία τα τοπικά ταμεία δεν μπορούν ακόμη να παρέχουν.
 - Έμπειρο ταλέντο: Ειδικά στο μάρκετινγκ ανάπτυξης, τις πωλήσεις και την παγκόσμια κλίμακα.
 - Διεθνοποίηση: Οι ελληνικές νεοφυείς επιχειρήσεις πρέπει να ενσωματωθούν φυσικά σε αγορές-στόχους για να ανταγωνιστούν σοβαρά.
6. Περιορισμοί μεταφοράς τεχνολογίας
- Παρά την ανάπτυξη των spin-offs, η συνεργασία αδειοδότησης και εφαρμοσμένης έρευνας παραμένει αδύναμη.
 - Τα εμπόδια περιλαμβάνουν συντηρητικές πρακτικές του κλάδου και κακή επικοινωνία από τα πανεπιστήμια.
 - Οι συμμετέχοντες στην επιτροπή τόνισαν την ανάγκη να απομυθοποιηθούν οι ρόλοι των VC στον ακαδημαϊκό χώρο και να ενισχυθούν οι στενότεροι δεσμοί.

Τελικά μηνύματα:

- Το Venture Capital ευδοκίμει στη συνεργασία, κανένας παίκτης δεν μπορεί να λειτουργήσει μεμονωμένα.
- Τα VC είναι ενεργοποιητές, όχι ελεγκτές. Στόχος τους είναι να υποστηρίξουν τους ιδρυτές και όχι να τους αντικαταστήσουν.
- Η διαφορετικότητα, η δέσμευση της διασποράς και το άνοιγμα σε παγκόσμιο ταλέντο και κεφάλαιο είναι απαραίτητα για την Ελλάδα για να χτίσει διεθνείς νικητές.
- Η αγορά είναι αισιόδοξη για το 2025. Η δραστηριότητα συγχωνεύσεων και εξαγορών και IPO αναμένεται να ανακάμψει, παρέχοντας περισσότερες ευκαιρίες εξόδου.

6. Οι επενδυτές των Funds

Ο συντονιστής του πάνελ με τίτλο «**Οι επενδυτές των Funds**», κ. **Σπύρος Αρσένης**, Επικεφαλής Ανάπτυξης Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας, Εθνική Τράπεζα καλωσόρισε τους συμμετέχοντες του πάνελ:

- Γιώργος Δανέζης, Corporate Finance Director, Olympia Group
- Δημήτρης Καρύδας, Βοηθός Γενικός Διευθυντής Εποπτικών Θεμάτων και Private Investing, Εθνική Τράπεζα
- Κωνσταντίνος Μαραμένος, Corporate Development Head, Innovation Office, Qualco
- Βαγγέλης Σταματούκος, Επενδυτής

Αυτό το πάνελ ορόσημο άνοιξε ένα σημαντικό παράθυρο στη νοοτροπία και τη στρατηγική θεσμικών και ιδιωτών επενδυτών που υποστηρίζουν ταμεία επιχειρηματικού κεφαλαίου. Αυτοί είναι οι παράγοντες που διαμορφώνουν το περιβάλλον της πρωτεύουσας από τα παρασκήνια, επηρεάζοντας ποιες καινοτομίες χρηματοδοτούνται και πώς αναπτύσσονται τα οικοσυστήματα. Η συζήτηση συγκέντρωσε εκπροσώπους από την επενδυτική τραπεζική, την εταιρική καινοτομία, τους βιομηχανικούς ομίλους και ανεξάρτητους ιδιώτες επενδυτές, προσφέροντας μια πολυδιάστατη προοπτική για το εξελισσόμενο τοπίο καινοτομίας της Ελλάδας.

Από τους παρόχους κεφαλαίων έως τους κατασκευαστές οικοσυστημάτων

Ένα κοινό θέμα σε όλο το πάνελ ήταν η μετάβαση από την παθητική επένδυση σε ενεργητικές στρατηγικές προσανατολισμένες στο οικοσύστημα. Είτε μέσω ιδιωτικών κεφαλαίων, επιχειρηματικών κεφαλαίων ή στρατηγικών εταιρικών επενδύσεων, οι συμμετέχοντες στο πάνελ τόνισαν τον διττό στόχο της οικονομικής απόδοσης και της στρατηγικής ευθυγράμμισης. Οι επενδυτές δεν είναι πλέον ικανοποιημένοι με την αφηρημένη ανάπτυξη, θέλουν να βλέπουν τις τεχνολογίες και τις νεοφυείς επιχειρήσεις να ενσωματώνονται σε ευρύτερες ατζέντες επιχειρηματικού μετασχηματισμού.

Οι τράπεζες, ειδικότερα, αξιοποιούν τη συμμετοχή σε επιχειρηματικά κεφάλαια όχι μόνο για αποδόσεις αλλά και για τεχνολογικό scouting. Οι καινοτομίες που προέρχονται από χαρτοφυλάκια VC ανατροφοδοτούν ολοένα και περισσότερο τον θεσμικό μετασχηματισμό, ειδικά στο fintech και την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο. Αυτό δείχνει μια αυξανόμενη αλληλεξάρτηση μεταξύ της παραδοσιακής χρηματοδότησης και της τεχνολογικής επιχειρηματικότητας.

Στρατηγική Επένδυση: Ένα εργαλείο για την ανάπτυξη και την ανθεκτικότητα

Οι εταιρείες που επενδύουν σε κεφάλαια και νεοφυείς επιχειρήσεις απηχούν μια ρεαλιστική προσέγγιση: οι στρατηγικές επενδύσεις πρέπει να ενισχύουν άμεσα τις βασικές προσφορές, να εισάγουν νέες δυνατότητες ή να ανοίγουν νέες αγορές.

Μέσω επενδύσεων σε τεχνητή νοημοσύνη, μεγάλα δεδομένα, ενέργεια και τεχνολογία logistics, αυτοί οι οργανισμοί αναζητούν όχι μόνο την καινοτομία αλλά και την ανθεκτικότητα απέναντι στην οικονομική και γεωπολιτική αστάθεια. Η συζήτηση έθιξε επίσης τον αυξανόμενο ρόλο των startups στη συμπλήρωση ή ακόμα και στη διακοπή των παλαιών συστημάτων. Οι στρατηγικοί επενδυτές τόνισαν την αξία της δημιουργίας συνεργασιών με νεοφυείς επιχειρήσεις για την από κοινού ανάπτυξη προϊόντων, την ανταλλαγή γνώσεων και τη δημιουργία πιο ευέλικτων επιχειρηματικών μοντέλων.

Η Ωρίμανση του Ελληνικού Οικοσυστήματος Καινοτομίας

Όλοι οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν μια σημαντική εξέλιξη στο ελληνικό οικοσύστημα startup την τελευταία δεκαετία. Οι βασικοί δείκτες περιλαμβάνουν:

- Η αφθονία του διαθέσιμου κεφαλαίου σε όλα τα στάδια, ειδικά σε αρχικό στάδιο VC.
- Η εμφάνιση κεφαλαίων δεύτερης και τρίτης γενιάς με μεγαλύτερα μεγέθη κεφαλαίων.
- Βελτιωμένη εκπαίδευση και ετοιμότητα ιδρυτών, ιδιαίτερα σχετικά με τη συγκέντρωση κεφαλαίων και τις στρατηγικές συνεργασίες.

Ωστόσο, εκφράστηκαν ανησυχίες σχετικά με τον αγωγό επενδυτικών νεοφυών επιχειρήσεων, που δεν αυξάνεται πλέον με τον ίδιο ρυθμό όπως τα ίδια τα funds. Τονίστηκε η ανάγκη ενίσχυσης των μηχανισμών spin-off των πανεπιστημίων και των πλαισίων μεταφοράς τεχνολογίας, παράλληλα με την ενίσχυση μιας νοοτροπίας εξωστρέφειας και διεθνούς ανταγωνιστικότητας μεταξύ των ιδρυτών.

Προκλήσεις και Ευκαιρίες Μπροστά

Το πάνελ τόνισε πολλές προκλήσεις μακρο και μικροεπιπέδου:

Προκλήσεις:

- Κλιμάκωση των κενών ταλέντων, ιδιαίτερα στις πωλήσεις και το μάρκετινγκ για παγκόσμια επέκταση.
- Διεθνοποίηση, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης των ιδρυτών να ενσωματώσουν δραστηριότητες στο εξωτερικό.
- Γεωπολιτική αβεβαιότητα και άνοδος περιβαλλόντων «permacrisis».
- Τεχνολογική διαταραχή, ειδικά στο fintech και την τεχνητή νοημοσύνη, που προκαλεί προκλήσεις καθιερωμένων βιομηχανιών.

Ευκαιρίες:

- Η τεχνητή νοημοσύνη και η κυβερνοασφάλεια ως αναδυόμενοι κλάδοι με στρατηγική και εμπορική απήχηση.
- Η ενεργειακή μετάβαση και οι ψηφιακές υποδομές ως μακροπρόθεσμες εθνικές και κοινοτικές προτεραιότητες.
- Η διασυννοριακή καινοτομία και οι συνεργασίες ως μοχλοί για την ενσωμάτωση της Ελλάδας σε ευρύτερα παγκόσμια οικοσυστήματα.

- Τα spin-offs και η συνεργασία των πανεπιστημίων, ακόμη υποχρησιμοποιούμενα, αλλά ώριμες με δυνατότητες εάν αρθούν τα εμπόδια επικοινωνίας.

Τελικά μηνύματα

Οι συμμετέχοντες στην επιτροπή συνήλθαν σε ένα κεντρικό μήνυμα: η Ελλάδα έχει το κεφάλαιο, τις φιλοδοξίες και το ταλέντο για να ευδοκιμήσει – αλλά πρέπει να παραμείνει παγκοσμίως συνδεδεμένη, στρατηγικά ευθυγραμμισμένη και δομικά ενεργή. Οι επενδυτές αναζητούν ολοένα και περισσότερο ιδρυτές που μπορούν να λειτουργήσουν πέρα από τη ζώνη άνεσής τους, να εισέλθουν σε ανταγωνιστικούς διεθνείς στίβους και να αποφέρουν σημαντικές αποδόσεις - τόσο οικονομικές όσο και συστημικές.

7. Επενδύσεις καινοτομίας: The next big thing

Ο συντονιστής του πάνελ κ. **Σπύρος Αρσένης**, Επικεφαλής Ανάπτυξης Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας, Εθνική Τράπεζα, καλωσόρισε την κ. **Αντιγόνη Λυμπεροπούλου**, CEO EATE για μία συζήτηση με τίτλο «**Επενδύσεις καινοτομίας: The next big thing**».

Η συζήτηση του κ. Αρσένη με την κ. Λυμπεροπούλου έφερε στο προσκήνιο έναν στοχαστικό αλλά στραμμένο προς το μέλλον διάλογο. Προσέφερε μια σύνθεση των βασικών μηνυμάτων από τα προηγούμενα πάνελ -των ιδρυτών, των επενδυτών επιχειρηματικών κεφαλαίων και των επενδυτών κεφαλαίων- υπογραμμίζοντας παράλληλα την ευρύτερη ευθύνη των θεσμικών παραγόντων στη διαμόρφωση της τροχιάς του οικοσυστήματος καινοτομίας.

Ο διάλογος τόνισε τον κρίσιμο ρόλο του συντονισμού σε όλο το οικοσύστημα, όχι μόνο από οικονομική άποψη, αλλά στη δημιουργία του σωστού πολιτιστικού και δομικού περιβάλλοντος για την άνθηση της επιχειρηματικότητας.

Ο Ρόλος των Δημόσιων Ιδρυμάτων: Ενορχηστρωτές, Όχι Απλώς Χρηματοδότες

Η συζήτηση επιβεβαίωσε ότι η αποστολή των οργανισμών δημοσίων επενδύσεων όπως η Hellenic Development Investment Bank (HDBI) είναι διπλή: να παρέχει κεφάλαια σε κεφάλαια και να καλλιεργεί ενεργά το οικοσύστημα μέσω πλαισίων χωρίς αποκλεισμούς, δημιουργίας ικανοτήτων και ανάπτυξης της αγοράς.

Μια βασική εικόνα ήταν η σημασία της ποικιλομορφίας, όχι μόνο ως προς το φύλο, αλλά στα προφίλ των επενδυτών, στις στρατηγικές κεφαλαίων και στα λειτουργικά

μοντέλα. Ένα υγιές οικοσύστημα χρειάζεται θεσμικά LP, στρατηγικές εταιρείες, επιχειρηματικούς αγγέλους και παγκόσμιους επενδυτές — το καθένα φέρνει μοναδικές ορέξεις κινδύνου, προσδοκίες και δίκτυα.

Ταυτόχρονα, οι θεσμοί φέρουν ένα μοναδικό βάρος εμπιστοσύνης. Όταν οι δημόσιες τράπεζες υποστηρίζουν τους διαχειριστές κεφαλαίων, επηρεάζουν έμμεσα τους ιδιώτες συνεπενδυτές. Αυτό σημαίνει ότι η αξιολόγηση, η επιλογή και η παρακολούθηση των διαχειριστών κεφαλαίων πρέπει να υπερβαίνει την τεχνική αυστηρότητα - πρέπει να αντικατοπτρίζει το όραμα, την ηθική και την ευθυγράμμιση με τις ανάγκες του οικοσυστήματος.

Ωριμότητα οικοσυστήματος: Πρόοδος ενάντια στον εφησυχασμό

Παρά τη συνεχιζόμενη παγκόσμια αστάθεια, το ελληνικό οικοσύστημα startup συνεχίζει να αναπτύσσεται σταθερά, παρόλο που πολλές ευρωπαϊκές αγορές αντιμετωπίζουν συρρίκνωση. Πρόσφατα στοιχεία αποκαλύπτουν αύξηση 20% της επενδυτικής δραστηριότητας στην Ελλάδα, ξεπερνώντας πολλές επιδόσεις.

Επιπλέον, οι ποιοτικοί δείκτες δίνουν μια ενθαρρυντική εικόνα:

- Το 25% των χρηματοδοτούμενων εταιρειών είχε τουλάχιστον μία γυναίκα ιδρύτρια—πολύ πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.
- Επαγγελματίες της διασποράς που επέστρεψαν ολοένα και περισσότερο ξεκινούν ή υποστηρίζουν νέα εγχειρήματα στην Ελλάδα.
- Η ποικιλομορφία των επενδυτών διευρύνεται, επιτρέποντας πιο υγιείς δομές κεφαλαίων και μειώνοντας την εξάρτηση από οποιαδήποτε πηγή κεφαλαίου.

Το κλειδί: το οικοσύστημα ωριμάζει, αλλά αυτή η ωριμότητα πρέπει να συνδυαστεί με αυξημένη φιλοδοξία και διεθνοποίηση.

Ευκαιρίες και κίνδυνοι:

Οι συμμετέχοντες στο πάνελ εξέφρασαν μια κοινή ανησυχία: *η Ελλάδα βρίσκεται σε ένα μοναδικό σημείο καμπής και η τρέχουσα δυναμική δεν πρέπει να χαθεί*. Το μακροοικονομικό κλίμα είναι σχετικά ευνοϊκό. Τα δημόσια ιδρύματα είναι καλά κεφαλαιοποιημένα. Το ταλέντο είναι διαθέσιμο. Και μια νέα γενιά ιδρυτών αναδύεται με παγκόσμιες φιλοδοξίες.

Ωστόσο, με την ευκαιρία έρχεται η ευθύνη:

- Η μεταφορά τεχνολογίας από τα πανεπιστήμια παραμένει ένας αδύναμος κρίκος και πρέπει να υποστηριχθεί ενεργά.
- Απαιτούνται κλιμακώσεις και μεγαλύτεροι επενδυτικοί γύροι για να διατηρηθεί η ανάπτυξη της εταιρείας και να αποφευχθεί η στασιμότητα.

- Η περιφερειακή ένταξη είναι απαραίτητη—η ανάπτυξη του οικοσυστήματος πρέπει να επεκταθεί πέρα από την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη για να χτιστούν τοπικοί κόμβοι αριστείας σε όλη την Ελλάδα.

Καθορισμός της Επόμενης Φάσης: Αξίες, Όραμα και Δέσμευση

Η συνεδρίαση πλησιάζοντας στο τέλος της έγινε φιλοσοφική. Τι οδηγεί έναν καλό επενδυτή; Τι ορίζει έναν υπεύθυνο διαχειριστή κεφαλαίων; Τι δίνει σε ένα οικοσύστημα ανθεκτικότητα πέρα από το κεφάλαιο;

Οι απαντήσεις έδειχναν τη διαφάνεια, το μακροπρόθεσμο όραμα και την αυθεντική δέσμευση.

- Οι επιτυχημένοι διαχειριστές κεφαλαίων δεν είναι απλώς κατανεμητές κεφαλαίων, πιστεύουν στους ιδρυτές.
- Οι ισχυροί επενδυτές δεν αξιολογούν μόνο τις αποδόσεις. Είναι πρόθυμοι να υποστηρίξουν μη αποδεδειγμένα talenta και ομάδες που πρωτοεμφανίζονται. Και πάνω από όλα, τα οικοσυστήματα ευδοκιμούν όχι μέσω της ομοιομορφίας, αλλά μέσω της σύνθεσης διαφορετικών προοπτικών, δεξιοτήτων και κινήτρων.

Τελικά Μηνύματα:

Το τελευταίο μήνυμα ήταν και μια ενθάρρυνση και μια έκκληση για επαγρύπνηση. Η Ελλάδα έχει τα στοιχεία της επιτυχίας: κεφάλαιο, talento, εμπειρία και θεσμούς. Αλλά ο κίνδυνος έγκειται στην υποτίμηση του επείγοντος αυτού του παραθύρου. Εάν τα ενδιαφερόμενα μέρη αποτύχουν να ενεργήσουν με αφοσίωση, συμπερίληψη και θάρρος, αυτή η μοναδική ορμή θα μπορούσε να εξασθενίσει.

Το όραμα μπροστά είναι ξεκάθαρο: μια Ελλάδα όπου η επιχειρηματικότητα δεν είναι μια παρέκκλιση, αλλά μια σεβαστή και υποστηριζόμενη πορεία. Μια Ελλάδα όπου τα talenta που επιστρέφουν βρίσκουν πρόσφορο έδαφος. Μια Ελλάδα που ανταγωνίζεται, όχι απλά προλαβαίνει.

Το έργο είναι συλλογικό. Και η ώρα είναι τώρα.

8. Η Καινοτομία σε Κάθετους Τομείς

Ο συντονιστής του πάνελ με τίτλο «**Η Καινοτομία σε Κάθετους Τομείς**», Επικ. Καθ. **Αντώνης Λιβιεράτος**, Επιστημονικός Σύμβουλος Αρχιμήδης, ΕΚΠΑ, καλωσόρισε τους συμμετέχοντες του πάνελ:

- Νίκη Κούση, Managing Director EIT Manufacturing CLC South East
- Γιώργος Μαρίνος, Β. Γενικός Διευθυντής Καινοτομίας & Ψηφιακών Συνεργασιών, Εθνική Τράπεζα

- Σωτήρης Πετρόπουλος, Co-founder HIGGS
- Κατερίνα Σαριδάκη, Διευθύντρια CapsuleT, Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος

Αυτό το πάνελ ανέδειξε την εκτεταμένη εμβέλεια της καινοτομίας σε τομείς που παραδοσιακά θεωρούνται διακριτοί - χρηματοοικονομικά, τουρισμός, μεταποίηση και κοινωνικός αντίκτυπος - αποδεικνύοντας ότι ο μετασχηματισμός δεν περιορίζεται πλέον μόνο στις νεοφυείς επιχειρήσεις τεχνολογίας. Η συζήτηση υπογράμμισε τη σημασία της τομεακής διασταυρούμενης επικοινωνίας, τον ρόλο της εφαρμοσμένης καινοτομίας και την ανάγκη για ευρύτερη ευθυγράμμιση των ενδιαφερομένων, συμπεριλαμβανομένων των συχνά παραβλεπόμενων διασταυρώσεων δημοσίων, ιδιωτικών και πολιτικών πρωτοβουλιών.

Επαναπροσδιορισμός της καινοτομίας σε διάφορα πεδία

Συμμετέχοντες από τέσσερις πολύ διαφορετικούς τομείς (τραπεζικός, τουρισμός, κοινωνική επιχειρηματικότητα και προηγμένη παραγωγή) μοιράστηκαν πώς η καινοτομία αναδιαμορφώνει τις στρατηγικές προτεραιότητες και τα λειτουργικά τους μοντέλα.

- Στον τραπεζικό τομέα, η καινοτομία επεκτείνεται πλέον πέρα από την ψηφιοποίηση των υπηρεσιών στην ανάπτυξη εργαλείων που υποστηρίζονται από AI που συγκεντρώνουν, ανωνυμοποιούν και αναλύουν τη δραστηριότητα της αγοράς. Τέτοια εργαλεία, όπως η αποκλειστική παρακολούθηση της κίνησης της αγοράς της Εθνικής Τράπεζας, προσφέρουν στρατηγικές γνώσεις τόσο στις ΜΜΕ όσο και στους δημόσιους οργανισμούς, με δυνατότητες για καθοδήγηση πολιτικής και προγνωστικές αναλύσεις.
- Στον τομέα της μεταποίησης, ο ψηφιακός μετασχηματισμός είναι όλο και πιο ανθρωποκεντρικός. Το EIT Manufacturing παρουσίασε έργα όπως το VR Safe, μια λύση ψηφιακού διδύμου που ενσωματώνει την Τεχνητή Νοημοσύνη και την εικονική πραγματικότητα για τη βελτιστοποίηση της εργονομίας του εργοστασίου και της εκπαίδευσης σε θέματα ασφάλειας, απεικονίζοντας πώς τα εργαλεία υψηλής τεχνολογίας μπορούν να αντιμετωπίσουν τις λειτουργικές ανεπάρκειες του πραγματικού κόσμου.
- Στον τουρισμό, ο επιταχυντής CapsuleT υποστηρίζει νεοφυείς επιχειρήσεις που φέρνουν την τεχνητή νοημοσύνη στις υπηρεσίες θυρωρείου, στην αφοσίωση των επισκεπτών μετά την κράτηση και στις αλληλεπιδράσεις B2B. Ταυτόχρονα, νέα εγχειρήματα που επικεντρώνονται στη βιωσιμότητα και την ενεργειακή βελτιστοποίηση κερδίζουν έδαφος, καλύπτοντας τόσο τις ρυθμιστικές αλλαγές όσο και τη ζήτηση της αγοράς.
- Στον χώρο του κοινωνικού αντίκτυπου, το HIGGS (Higher Incubator Giving Growth & Sustainability) ενδυναμώνει τις μη κερδοσκοπικές και κοινωνικές επιχειρήσεις πρώιμου και ώριμου σταδίου. Τα μοναδικά προγράμματά του υποστηρίζουν οργανισμούς που χρησιμοποιούν ψηφιακά εργαλεία και τεχνητή

νοημοσύνη, όχι μόνο για τη βελτιστοποίηση των λειτουργιών, αλλά για τη μεγιστοποίηση των κοινωνικών και περιβαλλοντικών αποτελεσμάτων – τονίζοντας την καινοτομία με σκοπό.

Από τη χρηματοδότηση στην υποδομή: Μια πρόσκληση για βαθύτερη συνεργασία

Προέκυψε ένα ξεκάθαρο μήνυμα: τα χρήματα από μόνα τους δεν αρκούν. Η χρηματοδότηση πρέπει να συνοδεύεται από υποδομές, συνεργασίες, πρόσβαση σε πραγματικά δεδομένα και συντονισμένες προσπάθειες μεταξύ της κυβέρνησης, των ιδιωτικών ιδρυμάτων, του ακαδημαϊκού κόσμου και των φορέων της κοινωνίας.

- Η στροφή του CapsuleT στην τοπική προσέγγιση - φέρνοντας roadshow καινοτομίας σε περιφερειακές ξενοδοχειακές ενώσεις - αναφέρθηκε ως βέλτιστη πρακτική για τη συνάντηση με τους ενδιαφερόμενους φορείς όπου βρίσκονται, ειδικά σε κατακερματισμένους κλάδους όπως ο τουρισμός.
- Η Εθνική Τράπεζα τόνισε τον διττό της ρόλο στην ανάπτυξη της καινοτομίας στο εσωτερικό και στη διάθεση των δεδομένων και της υποδομής της σε νεοφυείς επιχειρήσεις, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να δημιουργήσουν υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας πάνω από τις δυνατότητες της τράπεζας.
- Το EIT Manufacturing τόνισε τη σημασία των τριμερών συνεργασιών μεταξύ ακαδημαϊκού κόσμου, βιομηχανίας και νεοφυών επιχειρήσεων για τη δημιουργία βιώσιμων λύσεων έτοιμων για την αγορά. Ιδιαίτερα στη βιομηχανία, η καινοτομία πρέπει να είναι επεκτάσιμη και ενσωματώσιμη με τα υπάρχοντα συστήματα, που απαιτούν έγκαιρη και βαθιά δέσμευση του ιδιωτικού τομέα.
- Το HIGGS τόνισε το κενό στα μακροεπίπεδα δεδομένα για τον κοινωνικό τομέα, προτρέποντας τα δημόσια ιδρύματα να ανοίξουν την πρόσβαση σε ανώνυμα σύνολα δεδομένων και να απλοποιήσουν τα ρυθμιστικά βάρη, αναφέροντας πάνω από 18 ξεχωριστά μητρώα ως εμπόδιο στη λειτουργική αποτελεσματικότητα στο μη κερδοσκοπικό οικοσύστημα.

Ο Ρόλος του Δημόσιου Τομέα: Από τον ρόλο του Gatekeeper σε αυτόν του Enabler

Οι συμμετέχοντες στην επιτροπή επεσήμαναν συλλογικά τον κρίσιμο ρόλο εξουσιοδότησης του δημόσιου τομέα, όχι μόνο στη χρηματοδότηση και την πολιτική, αλλά και στον καθορισμό προτύπων για το άνοιγμα των δεδομένων, την απλοποίηση των κανονιστικών ρυθμίσεων και τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Ενώ έχει σημειωθεί πρόοδος —ειδικά στην ψηφιακή διακυβέρνηση— παραμένουν σημαντικά κενά στη διαλειτουργικότητα, την αυτοματοποίηση υπηρεσιών και τη στρατηγική χρήση των κυβερνητικών συνόλων δεδομένων.

Οι προτάσεις που περιλαμβάνονται:

1. Δημιουργία πλατφορμών one-stop-shop για μη κερδοσκοπικούς και κοινωνικές επιχειρήσεις.
2. Επέκταση πλαισίων κοινής χρήσης δεδομένων που επιτρέπουν στις τράπεζες και τις νεοφυείς επιχειρήσεις να υποστηρίζουν τις κρατικές υπηρεσίες με γνώσεις αγοράς.
3. Ενθάρρυνση των δημόσιων ιδρυμάτων να γίνουν ενεργοί καταναλωτές καινοτομιών του ιδιωτικού τομέα, συν-ανάπτυξη λύσεων μέσω πιλοτικών προγραμμάτων.

Ευκαιρίες και Προσταγές

Το πάνελ εντόπισε σημαντικές ευκαιρίες στον κοντινό ορίζοντα:

1. Ενσωμάτωση τεχνητής νοημοσύνης σε όλους τους τομείς, ειδικά στην εξυπηρέτηση πελατών, τη βιωσιμότητα, την ανάλυση δεδομένων και τη μοντελοποίηση πρόβλεψης.
2. Η λήψη αποφάσεων με γνώμονα τα δεδομένα ενεργοποιείται από τη βαθύτερη συνεργασία μεταξύ θεσμικών κατόχων δεδομένων και δημιουργών λύσεων.
3. Τοπική καινοτομία που ανταποκρίνεται στις ειδικές ανάγκες του κλάδου—από τον τουρισμό και τη μεταποίηση έως τον τραπεζικό τομέα και τη δημόσια διοίκηση.
4. Καινοτομία κοινωνικού αντίκτυπου, η οποία στηρίζεται όχι μόνο από μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, αλλά όλο και περισσότερο από υβριδικά μοντέλα και επιχειρήσεις ευθυγραμμισμένες με την αποστολή.

Η βασική πρόκληση: ευθυγράμμιση της ευελιξίας του δημόσιου τομέα με τον επιταχυνόμενο ρυθμό της ψηφιακής εξέλιξης και της εξέλιξης της αγοράς.

Τελικά Μηνύματα:

Η καινοτομία είναι ευθύνη του οικοσυστήματος.

Η «καινοτομία από κάθε άποψη» δεν είναι απλώς ένα σύνθημα αλλά μια συστημική αναγκαιότητα. Απαιτεί από τα ιδρύματα να προχωρήσουν πέρα από τα σιλό και να αγκαλιάσουν νέες διαμορφώσεις εταιρικής σχέσης, συνδημιουργίας και συλλογικής ευθύνης. Καθώς η Ελλάδα συνεχίζει να εξελίσσεται σε ένα ανταγωνιστικό οικοσύστημα καινοτομίας, το μέλλον της θα εξαρτηθεί από το πόσο καλά ενσωματώνει τα talenta, τα δεδομένα, την τεχνολογία και τις αξίες σε όλους τους τομείς - και πόσο περιεκτικός θα γίνει πραγματικά ο μετασχηματισμός της.

9. Digital Innovation Hubs

Ο συντονιστής του πάνελ με τίτλο «**Digital Innovation Hubs**», κ. **Περικλής Τερλιζίδης**, Επικεφαλής Smart Attica, καλωσόρισε τους συμμετέχοντες του πάνελ:

- Έλενα Αναγνώστου, Synerginn
- Γιάννης Γιανναράκης, Επικεφαλής GR digiGOV-innoHUB
- Καθ. Γιάννης Δημακόπουλος, EasyHPC
- Μαρία Μιχαλοπούλου, Digi Agrifood, ΔΠΘ
- Μαρία Πουρνάρη, HealthHub
- Δρ. Φωτεινή Σαλαμούκα, Project Manager Smart Attica
- Δημήτρης Φιλιππίδης, Επικεφαλής smartHEALTH

Καθώς η ημέρα πλησίαζε στο τέλος της, το τελευταίο πάνελ συγκέντρωσε συντονιστές από τους Ευρωπαϊκούς Κόμβους Ψηφιακής Καινοτομίας (EDIH) της Ελλάδας για να προσφέρουν έναν σπάνιο, ειλικρινή και ολοκληρωμένο προβληματισμό σχετικά με τον πρώτο κύκλο λειτουργίας τους. Από την υγεία και τη γεωργία έως την τεχνητή νοημοσύνη, τους υπολογιστές υψηλής απόδοσης (HPC) και την ψηφιακή διακυβέρνηση, το πάνελ παρουσίασε μια ευρεία επισκόπηση της προόδου, των εμποδίων και των μακροπρόθεσμων δυνατοτήτων αυτών των μέσων μετασχηματισμού που υποστηρίζονται από την ΕΕ.

Από Μεμονωμένες Πράξεις σε Ολοκληρωμένες Πλατφόρμες

Παρά ένα φάσμα προκλήσεων —που κυμαίνονται από γραφειοκρατικές καθυστερήσεις έως αναντιστοιχίες προσδοκιών— οι EDIH (Ευρωπαϊκοί Κόμβοι Ψηφιακής Καινοτομίας) σε όλη την Ελλάδα έχουν επιτύχει σημαντικά ορόσημα. Οι συντονιστές μοιράστηκαν συγκεκριμένα αποτελέσματα σε τρεις κοινούς πυλώνες: παροχή υπηρεσιών, ανάπτυξη ικανοτήτων και κινητοποίηση οικοσυστήματος.

- Smart Attica, που καλύπτει AI και smart city ap εφαρμογές, καταγράφηκαν πάνω από 2.000 εξυπηρετούμενοι δικαιούχοι, καθιέρωσαν στρατηγικές πρωτοβουλίες πολλών εταίρων (π.χ. για την αντιμετώπιση καταστροφών) και προσδιόρισαν βασικές επιχειρησιακές πληροφορίες, όπως ο μέσος χρόνος επώασης 6 μηνών για βιώσιμες λύσεις - υπογραμμίζοντας την ανάγκη για ρόλους υποστήριξης επιχειρήσεων στα τεχνικά οικοσυστήματα.
- Το DigiAgriFood (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο) ανέφερε ισχυρή απορρόφηση από τις γεωργικές και αγροδιατροφικές ΜΜΕ, με στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης και εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης που βασίζονται στο πεδίο (διάγνωση εδάφους, παρακολούθηση συγκομιδής) που γεφυρώνουν το χάσμα μεταξύ της ακαδημαϊκής κοινότητας και της αγροτικής επιχειρηματικότητας.
- Η DigiGov (EDYTEK), με επίκεντρο τον ψηφιακό μετασχηματισμό στον δημόσιο τομέα, κατάφερε να ξεκινήσει μια πολιτιστική αλλαγή στους κρατικούς

φορείς, που αποδεικνύεται από την υψηλή δέσμευση στην εκπαίδευση με επίκεντρο την τεχνητή νοημοσύνη τόσο για το διοικητικό προσωπικό όσο και για τους εκπαιδευτικούς. Ωστόσο, οι προ-εμπορικές προμήθειες παραμένουν άπιαστες.

- Η Smart Health (ITE και συνεργάτες) πρόσφερε υπηρεσίες δοκιμής πριν από την επένδυση σε περισσότερες από 70 ΜΜΕ, δημιούργησε μια συνεργατική κοινοπραξία κορυφαίων εθνικών ερευνητικών κέντρων και προκάλεσε ένα νέο κύμα ενδιαφέροντος ερευνητών για τη δέσμευση του κλάδου - έναν πολιτισμικό μετασχηματισμό από μόνος του.
- Το Smart Attica Health Hub (JOIST), παρά την περιορισμένη εθνική χρηματοδότηση, δημιούργησε μια λειτουργική εταιρική δομή 25 συνεργατών, αποδεικνύοντας τη σκοπιμότητα και την επεκτασιμότητα των μοντέλων hub-as-service. Η επαναλαμβανόμενη χρήση από πελάτες επιβεβαίωσε την αξία της οικοδόμησης εμπιστοσύνης και της ποιότητας των υπηρεσιών σε σχέση με την απλή πιλοτική δραστηριότητα.
- Η SpartHealth και η SpartATiCA, που λειτουργούν ως περιφερειακοί κόμβοι, μοιράστηκαν ιστορίες επιτυχίας από πρωτοβουλίες πολλαπλών κόμβων, συμπεριλαμβανομένης μιας άσκησης χαρτογράφησης καινοτομίας μετά την πλημμύρα στη Θεσσαλία, στην οποία συμμετείχαν 110 οργανισμοί - ένα μοντέλο διατομεακής κινητοποίησης από τη βάση προς την κορυφή.
- Το EasyHPC (Πανεπιστήμιο Πατρών) ενοποίησε προηγμένες επιστημονικές ικανότητες στους υπολογιστές, τη χημεία και τη μηχανολογία, δημιουργώντας ένα ενιαίο χαρτοφυλάκιο υπηρεσιών και γνώσεων που προηγουμένως ήταν διάσπαρτα σε ακαδημαϊκά σιλό.
- Η Synergy (Κοζάνη) και η ENO Health Hub (Λάρισα), παρά το γεγονός ότι μπήκαν αργότερα στον αγώνα με μόνο εθνική χρηματοδότηση, πέτυχαν γρήγορα επιχειρησιακή ετοιμότητα, υπέγραψαν πολλαπλές συμφωνίες συνεργασίας και καθιέρωσαν τοπική δυναμική για υπερπεριφερειακή προσέγγιση.

Κοινές προκλήσεις

Σε όλους τους κόμβους, προέκυψαν επαναλαμβανόμενες προκλήσεις:

1. **Διοικητικά έξοδα και γραφειοκρατία:** Η δομή διπλής διαχείρισης - ευρωπαϊκοί κανόνες και ελληνικές διαδικασίες - διπλασίασε τον αναμενόμενο διοικητικό φόρτο (από ~8% σε ~20% της προσπάθειας), αποσπώντας την προσοχή από τις υπηρεσίες που δημιουργούν αξία.
2. **Κενά προσωπικού και δυνατοτήτων:** Οι κόμβοι τόνισαν την έλλειψη λειτουργικών ρόλων—επιχειρηματικοί αναλυτές, σύνδεσμοι του κλάδου, αρχιτέκτονες λύσεων—που απαιτούνται για τη μετατροπή ψηφιακών εργαλείων σε ολοκληρωμένες υπηρεσίες. Αυτοί οι ρόλοι συχνά απουσιάζουν στα ακαδημαϊκά ιδρύματα και υποχρηματοδοτούνται στο τρέχον μοντέλο.
3. **Αμφισημία στην Εθνική Στρατηγική:** Ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προωθεί τα EDIH ως οχήματα για την ψηφιακή ωριμότητα των ΜΜΕ, το ελληνικό

κράτος συχνά τα οραματίζεται ως επιταχυντές για εταιρείες που είναι έτοιμες για καινοτομία. Αυτή η κακή ευθυγράμμιση εμποδίζει τη συνεκτική στρατηγική και τη συνέχεια της χρηματοδότησης.

4. **Ψηφιακός αναλφαβητισμός και πολιτιστική αντίσταση:** Πολλές ΜΜΕ και δημόσιοι οργανισμοί εξακολουθούν να μην γνωρίζουν ή να κατανοούν τα ψηφιακά εργαλεία και τον αντίκτυπό τους. Η γεφύρωση αυτού του χάσματος απαιτεί χρόνο, εμπλοκή στα συμφραζόμενα και αλλαγή νοοτροπίας, όχι μόνο τεχνολογίας.

Επόμενη Μέρα: Θεσμοθέτηση και Διεθνής Διασύνδεση

Οι συμμετέχοντες στην ομάδα συνέκλιναν σε μια κοινή αντίληψη: τα EDIH πρέπει να εξελιχθούν από έργα σε πλατφόρμες—μόνιμους, θεσμοθετημένους κόμβους που ενώνουν την έρευνα, τις επιχειρήσεις και την πολιτική στην υπηρεσία του πραγματικού μετασχηματισμού.

Προσδοκίες:

1. Υπάρχει έντονη όρεξη για συνεργασία μεταξύ κόμβων, τόσο σε εθνικό όσο και σε ολόκληρη την Ευρώπη, ιδιαίτερα με αναδυόμενα όργανα της ΕΕ όπως τα εργοστάσια τεχνητής νοημοσύνης και οι εγκαταστάσεις δοκιμών και πειραμάτων (TEF).
2. Αρκετοί κόμβοι (Smart Attica, Smart Health, DigiAgriFood) συμμετέχουν ήδη σε πανευρωπαϊκές πρωτοβουλίες, σχεδιάζοντας ολοκληρωμένες ροές εργασίας σε χρηματοδότηση, ανάπτυξη τεχνητής νοημοσύνης και συν-ανάπτυξη λύσεων.
3. Ο κύκλος EDIH μετά το 2025 πρέπει να δώσει προτεραιότητα στη βιωσιμότητα, την εξειδίκευση και την ευθυγράμμιση με τους στρατηγικούς στόχους της ΕΕ (π.χ. πράσινη μετάβαση, ανθεκτικότητα, ανταγωνιστικότητα βαθιάς τεχνολογίας).
4. Πρέπει να αναδυθεί μια νέα εστίαση γύρω από τα νεαρά talenta, όχι μόνο ως δικαιούχοι κατάρτισης, αλλά ως ενεργοί καινοτόμοι που χρειάζονται πρόσβαση σε υποδομές, καθοδήγηση και διακρατικά δίκτυα.

Τελικά Μηνύματα:

Αυτό το πάνελ κατέστησε σαφές ότι ενώ ο δρόμος ήταν ανώμαλος, η αξία των EDIHs είναι ξεκάθαρη. Δεν είναι πλέον πειραματικές πρωτοβουλίες - είναι θεμελιώδεις υποδομές για ψηφιακό και πράσινο μετασχηματισμό. Εάν υποστηριχθούν επαρκώς και ευθυγραμμιστούν στρατηγικά, όχι μόνο θα επιταχύνουν την ανάπτυξη των ΜΜΕ, αλλά θα διαμορφώσουν επίσης πολιτική, θα εκπαιδεύσουν μελλοντικά talenta και θα προωθήσουν οικοσυστήματα καινοτομίας χωρίς αποκλεισμούς σε όλη την Ελλάδα και την Ευρώπη.

ΗΜΕΡΑ 2η

1. Γιατί Innovation Greece 6.0

Ο συντονιστής του πρώτου πάνελ της δεύτερης ημέρας με τίτλο «**Γιατί Innovation Greece 6.0**», Δρ. **Σπύρος Αρσένης**, Επικεφαλής Ανάπτυξης Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας, Εθνική Τράπεζα, καλωσόρισε τους συμμετέχοντες του πάνελ:

- Δρ. Αγγελική Καραγιαννάκη, Director, ACEin, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Ομ. Καθ. Νικόλαος Μυλωνάς, Ακαδημαϊκός Σύμβουλος, Κέντρο Αρχιμήδης, ΕΚΠΑ
- Σόνια Μουσαβερέ, Διευθύντρια Επικοινωνίας και Δημοσίων Σχέσεων, Bayer Ελλάς
- Δημήτρης Ιακωβίδης, Principle Metavallon VC
- Λίτσα Παναγιωτοπούλου, Πρόεδρος Επιτροπής Έρευνας, Εκπαίδευσης & Επιχειρηματικότητας, Amcham
- Περικλής Τερλιξίδης, ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος

Σκοπός & Ιστορία της Εκδήλωσης:

Η εκδήλωση Innovation Greece πραγματοποιείται για 6η συνεχόμενη χρονιά με βασικό στόχο την ανάδειξη του οικοσυστήματος καινοτομίας στην Ελλάδα. Ξεκίνησε από το ACEin του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και την Εθνική Τράπεζα, με αποστολή να παρουσιάζει τη διαδρομή από την ιδέα έως την καινοτόμο επιχείρηση. Έκτοτε, έχει εξελιχθεί σε θεσμό με αυξανόμενη συμμετοχή, τόσο από φορείς όσο και από το ευρύ κοινό, επιβεβαιώνοντας τη σημασία του στο οικοσύστημα.

Διοργανωτές & Συνεργασία:

Συνδιοργανωτές της εκδήλωσης περιλαμβάνουν:

- ACEin (ΟΠΑ)
- Bayer Ελλάς
- ΕΚΠΑ – Κέντρο Αρχιμήδης
- Ελληνοαμερικανικό Επιμελητήριο
- Metavallon
- ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος, μεταξύ άλλων.

Η εκδήλωση στηρίζεται σε συνεργατικό πνεύμα, με έμφαση στη μεταφορά γνώσης, την καλή επικοινωνία και την αποφυγή επικαλύψεων μεταξύ των δράσεων.

Δομή & Περιεχόμενο Εκδήλωσης:

Η εκδήλωση διαμορφώνεται ως πολύπλευρη πλατφόρμα και περιλαμβάνει:

- Ενημέρωση
- Δικτύωση
- Workshops
- Θεματικά πάνελ και παρουσιάσεις

Έχει επεκταθεί σε περιφερειακές πόλεις όπως η Θεσσαλονίκη, το Ηράκλειο και η Πάτρα, ενισχύοντας την εμβέλεια και την πρόσβαση στην καινοτομία.

Ρόλος του Δημόκριτου:

Ο Δημόκριτος φιλοξενεί την εκδήλωση και διαδραματίζει ενεργό ρόλο στην προώθηση της καινοτομίας μέσω της εξωστρέφειας και της έρευνας. Υπάρχουν σχέδια για εργαστηριακές επισκέψεις στο πλαίσιο της επόμενης εκδήλωσης Innovation Greece.

Σκέψεις & Προτάσεις για Βελτίωση:

- **Καραγιαννάκη:** Υπογράμμισε την ανάγκη για περισσότερη εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα και ενεργό συμμετοχή φοιτητών και startups.
- **Μυλωνάς:** Τόνισε ότι η Ελλάδα καθυστέρησε να επενδύσει στην καινοτομία, και πως πρέπει να ενσωματωθούν περισσότερο επιχειρήσεις με R&D στον διάλογο.

Τελικά Μηνύματα:

- Η καινοτομία είναι δυναμική και συνεχώς μεταβαλλόμενη.
- Η συνάντηση φορέων, πανεπιστημίων και επιχειρήσεων είναι αναγκαία για την πρόοδο.
- Το Innovation Greece λειτουργεί ως σημείο αναφοράς στο οικοσύστημα: διευκολύνει τη χαρτογράφηση, τις συνεργασίες και τη δικτύωση.

2. Προϋποθέσεις για παραγωγή καινοτομίας - Η άποψη διεθνών εταιρειών

Η κ. Λίτσα Παναγιωτοπούλου, Πρόεδρος Επιτροπής Έρευνας, Εκπαίδευσης & Επιχειρηματικότητας, Amcham παρουσίασε το δεύτερο πάνελ με τίτλο «Προϋποθέσεις για παραγωγή καινοτομίας - Η άποψη διεθνών εταιρειών» και συμμετέχοντες τους:

- Γιάννα Ανδρονόπουλου, General Manager Microsoft Ελλάδα, Κύπρος, Μάλτα
- Λάμπρος Τσόλκας, Managing Director, Accenture
- Μιχάλης Κασσιμιώτης, Managing Director, Hewlett Packard Enterprise Ελλάδα και Κύπρος
- Κατερίνα Γλαβά, Partner at Deloitte - Engineering, AI & Data Leader| Financial Services Leader
- Καθ. Χρήστος Ταραντίλης, Επικεφαλής Τομέα Κεντρικής Κυβέρνησης και Δημοσίου, ΕΥ

Ερώτηση 1: Πώς αξιοποιεί η εταιρεία σας την τεχνολογία AI και τους πόρους της για να ενισχύσει την καινοτομία στο ελληνικό οικοσύστημα;

Κασσιμιώτης (HP):

- **Εσωτερική καινοτομία:** Πλατφόρμα ιδεών με 66.000 υπαλλήλους – καινοτόμες ιδέες υλοποιούνται με επιβράβευση.
- **Συνεργασία με πελάτες:** Συνεδρίες co-creation στα HP Labs.
- **Ανοιχτές τεχνολογίες:** Προώθηση cloud & open standards.
- **AI λύση με NVIDIA:** Ανάπτυξη μοντέλων σε 3 βήματα (HW + SW).
- **Επένδυση στην Ελλάδα:** Ενσωμάτωση της startup "Rikto" – 30 μηχανικοί στα HP Labs.

Ταραντίλης (ΕΥ):

- **Συνεργασία με startups:** Mentoring, PoCs, go-to-market μέσω EY Wave Space.
- **Εστίαση:** Ορισμός “βελόνας καινοτομίας” για ουσιαστικό focus.
- **Συνεργασίες:** Έργα με Δημόκριτο (AI Center) και ΟΠΑ.

Ανδρονόπουλου (Microsoft):

- **Εκπαίδευση:** 70.000+ άτομα σε digital & AI skills – στόχος +30.000. 1.500 δημόσιοι υπάλληλοι με ΕΚΔΔΑ.
- **Hackathons:** Σε fintech & social impact.
Founders Hub: Coaching και δωρεάν εργαλεία.
- **Marketplace:** Διεθνής πρόσβαση για startups.
- **Στήριξη γυναικών στην καινοτομία και νέο MSc** με ΠΑΜΑΚ.

Τσόλκας (Accenture):

- **AI επένδυση:** \$5 δισ. σε pipeline – \$2,5 δισ. έσοδα από AI σε 1 τρίμηνο.
AI στην πράξη: Από το supply chain μέχρι το marketing.
- **Ελλάδα:** Εξαγορά της ARIS (400 άτομα).
- **Ολιστική στρατηγική:** AI ως μέρος του digital core.
- **Ρεαλισμός:** Μόνο 9% των επιχειρήσεων εφαρμόζουν AI σε κλίμακα – απαιτείται συντονισμένη προσπάθεια.

Ερώτηση 2: Υπάρχει συνεργασία μεταξύ σας; Είναι εφικτή η πρόοδος χωρίς αυτήν;

Κοινή θέση:

Η συνεργασία είναι απαραίτητη για την πρόοδο του οικοσυστήματος. Χωρίς αυτή, οι προσπάθειες απομονώνονται και περιορίζονται.

Τσόλκας (Accenture):

- Συνεργασία με **Microsoft** σε παγκόσμιο επίπεδο.
- Συνεργασία με **EY** σε έργα με θετική εμπειρία.
- Συζητήσεις με **HP** για κοινές δράσεις.
- "Έχουμε ξεπεράσει το στάδιο των τρικλοποδιών" – υπάρχει ώριμο περιβάλλον συνεργασίας.

Ερώτηση 3: Ποιος είναι ο ορισμός της καινοτομίας;

Ταραντίλης (EY):

- Η λέξη "καινοτομία" συχνά χάνει το νόημά της λόγω υπερβολικής χρήσης.
- Πραγματική καινοτομία είναι η εφαρμοσμένη καινοτομία – όχι απλώς μια καλή ιδέα, αλλά κάτι με ουσιαστικό αντίκτυπο και συγκεκριμένη στόχευση.

3. Προκλήσεις για παραγωγή καινοτομίας - Η άποψη εδραιωμένων εταιρειών

Η συντονίστρια του τρίτου πάνελ με τίτλο «**Προκλήσεις για παραγωγή καινοτομίας - Η άποψη εδραιωμένων εταιρειών**», κ. Λίτσα Παναγιωτοπούλου, Πρόεδρος Επιτροπής Έρευνας, Εκπαίδευσης & Επιχειρηματικότητας, Amcham καλωσόρισε τους συμμετέχοντες του πάνελ:

Αλέξανδρος Κωστόπουλος, Founder/CEO Foresight
Γιάννης Μαρκουλιδάκης, Digital Transformation Program Director, ΔΕΗ
Παναγιώτης Κετικίδης, Chairperson at South East European Research Centre

Ερώτηση 1: Πώς μπορεί μια εταιρεία να εξισορροπήσει τη βραχυπρόθεσμη κερδοφορία με την καινοτομία;

Γιάννης Μαρκουλιδάκης:

Το δίλημμα "short-term vs long-term" συμβαίνει όταν δεν υπάρχει το σωστό πλαίσιο καινοτομίας.

Η καινοτομία σε μια εταιρεία πρέπει να καλύπτει από άμεσα εφαρμόσιμα projects μέχρι μακροπρόθεσμες επενδύσεις.

Προτείνει την προσέγγιση της εσωτερικής start-up για κάθε καινοτόμο έργο. Αυτή η διαδικασία περιλαμβάνει pitch για χρηματοδότηση και δείχνει την αξία της καινοτομίας μέσω βραχυπρόθεσμων αποτελεσμάτων.

Η δημιουργία short-term αποτελεσμάτων είναι κρίσιμη για την επιτυχία της καινοτομίας μέσα στην εταιρεία.

Αλέξανδρος Κωστόπουλος:

Αντίθετα, η Ελλάδα προσπαθεί να καλύψει κενά με άλματα, κάτι που συχνά δημιουργεί δυσκολίες.

Αν και πρέπει να επενδύσουμε στην καινοτομία, χρειάζεται να προσεγγίσουμε το πρόβλημα με στρατηγική και να βρούμε συνεργασίες για να μην χάσουμε τις ευκαιρίες.

Αντί να επικεντρωθούμε μόνο στο μακροπρόθεσμο, πρέπει να βρούμε τρόπους να κάνουμε άμεσες τομές, ειδικά σε κρίσιμους τομείς όπως η αμυντική βιομηχανία.

Παναγιώτης Κετικίδης:

Στην Ελλάδα υπάρχει πρόβλημα με τη συνεργασία και το σχεδιασμό στρατηγικής.

Ο συνδυασμός μακροπρόθεσμων επενδύσεων και άμεσων δράσεων χρειάζεται συνεργασία, όπως δείχνει το παράδειγμα του Τετραπλού Έλικα (Ακαδημία, Αγορά, Κοινωνία, Κυβέρνηση).

Η καινοτομία πρέπει να λειτουργεί σε όλους τους τομείς για να εξασφαλίσει μια ισχυρή επιχειρηματική ανάπτυξη.

Ερώτηση 2: Πώς μπορεί να διασφαλιστεί ότι οι εταιρείες θα διατηρήσουν το ανθρώπινο δυναμικό με υψηλές δεξιότητες;

Γιάννης Μαρκουλιδάκης:

Ο πιο κρίσιμος παράγοντας είναι να προσελκύσεις και να διατηρήσεις τα top talents.

Τα ταλέντα θέλουν να ασχολούνται με έργα καινοτομίας, καθώς αυτό τους προσφέρει ευκαιρίες για προσωπική ανάπτυξη και επαγγελματική εξέλιξη.

Οι εταιρείες πρέπει να δημιουργούν ένα περιβάλλον που ενθαρρύνει τους εργαζομένους να συμμετέχουν σε έργα καινοτομίας, αναπτύσσοντας τόσο τις τεχνολογικές δεξιότητες όσο και τις soft skills.

Η συνεργασία με το εξωτερικό innovation ecosystem (π.χ., μέσω συνεργασιών με άλλες εταιρείες και start-ups) ενισχύει την ανάπτυξη και τη διατήρηση των ταλέντων.

Παναγιώτης Κετικίδης:

Πρέπει να βρούμε συνεργασίες για να προσφέρουμε στα talenta ευκαιρίες ανάπτυξης.

Η συνεργασία με start-ups και η ανοιχτή καινοτομία είναι κρίσιμη για την ανάπτυξη ταλέντων. Οι μεγάλες εταιρείες πρέπει να συνεργάζονται με start-ups για να επιβιώσουν και να εξελιχθούν.

Ερώτηση 3: Πώς πρέπει να διαμορφώσουμε το οικοσύστημα καινοτομίας στην Ελλάδα;

Γιάννης Μαρκουλιδάκης:

Η καινοτομία πρέπει να συνδυάζει άμεσα εφαρμοσμένα projects με μακροπρόθεσμες επενδύσεις για να είναι βιώσιμη.

Η συνεργασία με το εξωτερικό οικοσύστημα καινοτομίας (π.χ., με διεθνή πανεπιστήμια και άλλες εταιρείες) μπορεί να μειώσει τους κινδύνους και να προσφέρει πρόσβαση σε νέα τεχνολογίες και καινοτόμες πρακτικές.

Αλέξανδρος Κωστόπουλος:

Στην Ελλάδα, η πρόκληση είναι να προσαρμοστούμε σε έναν κόσμο που απαιτεί στρατηγικές συνεργασίες και ταυτόχρονα να εκμεταλλευτούμε τις ευκαιρίες της τρέχουσας συγκυρίας (π.χ., αμυντική βιομηχανία).

Επιμερισμός ευθυνών και συνεργασία είναι οι βασικοί παράγοντες για να δημιουργηθεί ένα ισχυρό οικοσύστημα καινοτομίας.

Παναγιώτης Κετικίδης:

Στην Ελλάδα, το πολύ χαμηλό επίπεδο συνεργασίας είναι το βασικό εμπόδιο για την ανάπτυξη καινοτομίας.

Στον Παγκόσμιο Δείκτη Καινοτομίας, η Ελλάδα βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις στη συνεργασία (118η θέση από 123 χώρες).

Προτείνει τη δημιουργία συνεργασιών και την ανάγκη για μια κοινή στρατηγική ώστε να καθορίσουμε τον στόχο και να επενδύσουμε στην καινοτομία με συγκεκριμένο πλάνο.

Ανάγκη για ανοιχτή καινοτομία και συνεργασία με start-ups για να φτάσουμε σε βιώσιμα αποτελέσματα.

Προσωπική Τοποθέτηση Συντονίστριας:

Τα χρήματα υπάρχουν, αλλά το θέμα είναι πώς να τα απορροφήσουμε και πώς να τα αξιοποιήσουμε.

Πρέπει να εξετάσουμε πώς να αναπτύξουμε και να αξιοποιήσουμε τις ευκαιρίες που προκύπτουν από αυτές τις επενδύσεις.

4. Τεχνητή νοημοσύνη στην Υγεία: Ευκαιρίες και Διλήμματα

Η συντονίστρια του τέταρτου πάνελ με τίτλο «Τεχνητή νοημοσύνη στην Υγεία: Ευκαιρίες και Διλήμματα», κ. Σόνια Μουσαβερέ, Διευθύντρια Επικοινωνίας & Δημοσίων Σχέσεων, Bayer Ελλάς, καλωσόρισε τους συμμετέχοντες του πάνελ:

- Σεμίνα Βαγιάκου, Digital & Innovation Head, Novartis Hellas
- Γιάννης Γκουζιώνης, CEO Aisthesis Medical
- Δρ. Ιωάννα Κούκλη, Πρόεδρος HBio
- Θανάσης Κώτσανης Medical Director Greece & Cyprus/ Southern Mediterranean & Black Sea (SMBS) Cluster
- Medical Director, Bayer
- Μάριος Ροΐδης, Horizon Europe Cluster 4 NCP, EIT Health HUB GR Coordinator

Η συζήτηση επικεντρώθηκε στον ρόλο της τεχνητής νοημοσύνης (AI) στον τομέα της υγείας, τις δυνατότητές της, τις προκλήσεις που δημιουργεί και τις επιπτώσεις στην ιατρική πράξη, τη διαχείριση πόρων και την εργασιακή πραγματικότητα.

Οφέλη της AI στην Ιατρική

- **Εξατομικευμένη θεραπεία:** Η AI αναλύει δεδομένα από wearables, διατροφή, άσκηση και γονιδιακούς δείκτες για την πρόβλεψη ασθενειών και τη διαμόρφωση προσωποποιημένων θεραπειών.
- **Πρόβλεψη και ανταπόκριση στη θεραπεία:** Με ακρίβεια έως και 99,6%, οι αλγόριθμοι προβλέπουν την αποτελεσματικότητα μιας θεραπείας.
- **Real-time παρακολούθηση ασθενειών:** Επιτρέπει την άμεση παρέμβαση και προσαρμογή της θεραπείας.
Ψηφιακοί δίδυμοι (digital twins): Μοντέλα που αναπαριστούν τον ασθενή, επιτρέποντας δοκιμή σεναρίων πριν την εμφάνιση συμπτωμάτων.
- **Απεικόνιση & καρδιολογία:** Η AI ενισχύει την ακρίβεια σε διαγνώσεις, π.χ. σε αρρυθμίες και υπερηχογραφήματα.

Προκλήσεις

- **Διαχείριση δεδομένων:** Το 30% των παγκόσμιων δεδομένων προέρχεται από την υγεία, αλλά το 97% παραμένει αναξιοποίητο.

- **Ασφάλεια και ιδιωτικότητα:** Ανωνυμοποίηση, ψευδωνυμοποίηση και πολυεπίπεδη ταυτοποίηση είναι κρίσιμες για την προστασία των δεδομένων.
- **Ηθικά ζητήματα και ευθύνη:** Ποιος αποφασίζει και ποιος φέρει την ευθύνη για τις αποφάσεις που λαμβάνονται με βάση αλγορίθμους;
- **Εμπιστοσύνη:** Η αποδοχή της AI απαιτεί εξοικείωση τόσο από γιατρούς όσο και από ασθενείς.

Επιπτώσεις στο σύστημα και στην εργασία

- **Οργάνωση και εξοικονόμηση πόρων:** Η AI προβλέπει ανάγκες σε προμήθειες, συντηρεί μηχανήματα εγκαίρως και μειώνει χρόνους αναμονής στα νοσοκομεία.
- **Αλλαγές στην εργασία:** Θέσεις εργασίας θα καταργηθούν, αλλά καινούριες θα δημιουργηθούν. Ο ρόλος του επαγγελματία υγείας μετασχηματίζεται.
- **Επιστροφή στον άνθρωπο:** Η AI απελευθερώνει χρόνο στο γιατρό που μπορεί να τον επενδύσει στον ασθενή, ενισχύοντας την ασθενοκεντρική και συμμετοχική ιατρική.

Ερωτήσεις & Απαντήσεις

1. Πώς μπορεί η τεχνητή νοημοσύνη να συμβάλει στην εξατομίκευση της θεραπείας;

- Ανάλυση πλήθους δεδομένων (γονιδιακών, κλινικών, από wearables και lifestyle).
- Δημιουργία προσωποποιημένων θεραπευτικών πλάνων.
- Πρόβλεψη απόκρισης σε φάρμακα ή θεραπείες με ακρίβεια >99%.
- Ανάδειξη της προληπτικής ιατρικής μέσω συνεχούς παρακολούθησης.

2. Ποια είναι τα οφέλη της real-time ανάλυσης δεδομένων στην υγειονομική περίθαλψη;

- Έγκαιρη διάγνωση και παρέμβαση (π.χ. σε καρδιακά επεισόδια ή κρίσεις διαβήτη).
- Προειδοποιητικά συστήματα (early warning systems) για οξείες καταστάσεις.
- Παρακολούθηση ασθενών στο σπίτι → μείωση εισαγωγών στα νοσοκομεία.
- Χρήση ψηφιακών διδύμων για προσομοίωση κλινικών σεναρίων σε πραγματικό χρόνο.

3. Μπορούν τα δεδομένα του ατόμου να αξιοποιηθούν με ασφάλεια;

- Ναι, με εφαρμογή τεχνολογιών όπως:
 - Ανωνυμοποίηση και ψευδωνυμοποίηση των δεδομένων.
 - Πολυπαραγοντική ταυτοποίηση για την πρόσβαση στα δεδομένα.
- Καθιέρωση κανονιστικών πλαισίων (π.χ. GDPR, κώδικες δεοντολογίας AI).
- Συνεχής ενημέρωση και εκπαίδευση επαγγελματιών υγείας για ασφαλή χρήση.

4. Πώς εξασφαλίζεται η εμπιστοσύνη του πολίτη σε αυτά τα συστήματα;

- Διαφάνεια στον τρόπο λειτουργίας των αλγορίθμων (explainable AI).
- Ενημέρωση και συμμετοχή του πολίτη στη διαχείριση των δεδομένων του.
- Θεσμική εποπτεία και αξιολόγηση των συστημάτων ΤΝ.
- Ανάπτυξη κουλτούρας ψηφιακού γραμματισμού στον πληθυσμό.

5. Τι σημαίνει για τον επαγγελματία υγείας και την εργασία του η έλευση της τεχνητής νοημοσύνης;

- Αλλαγή ρόλου: Από αυθεντία → σύμβουλος και διαχειριστής πληροφορίας. Υποστήριξη και όχι αντικατάσταση: AI αναλαμβάνει επαναλαμβανόμενα ή πολύπλοκα tasks.
- Επανακατάρτιση: Ανάγκη εκπαίδευσης σε νέα εργαλεία και ψηφιακές δεξιότητες.
- Νέες ειδικότητες: Π.χ. data scientists, ειδικοί ηθικής AI στην υγεία.

6. Μπορεί η τεχνητή νοημοσύνη να συμβάλει στην καλύτερη οργάνωση και αποδοτικότητα του συστήματος υγείας;

- Logistics: Προβλέψεις αναγκών για προσωπικό, υλικά, φάρμακα.
- Διαχείριση ραντεβού: Αυτόματα συστήματα scheduling με βάση ανάγκες/προτεραιότητες.
- Μείωση κόστους και χρόνου αναμονής.
- Αποδοτικότερη διαχείριση ΜΕΘ, επειγόντων και χρόνιων περιστατικών.

7. Αν αλλάζει ο τρόπος που προσφέρουμε υπηρεσίες υγείας, αλλάζει και ο ρόλος του πολίτη;

- Από παθητικός αποδέκτης → σε ενεργός συμμετοχος στην υγειονομική του φροντίδα.
- Δικαιούται και απαιτεί διαφάνεια και συναπόφαση σε θεραπευτικές επιλογές.
- Υιοθέτηση τεχνολογιών όπως mobile apps, portals και wearable συσκευές.
- Ενίσχυση της υγειονομικής και ψηφιακής παιδείας.

5. Chips Act

Η συντονίστρια του πάνελ με τίτλο «**Chips Act**», Δρ. Κατερίνα Τζωρτζάτου, Scientific and Accelerator Programme Officer, ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος καλωσόρισε τους συμμετέχοντες του πάνελ:

- Δρ. Ευάγγελος Γογγολίδης, Δντης INN, ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος
- Μπάμπης Μπακολιάς, CEO ANSYS
- Μανώλης Φραντζεσκάκης εκπρόσωπος HETIA

Γενική Εικόνα – Τι είναι το EU Chips Act

Το EU Chips Act είναι μια στρατηγική πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ανθεκτικότητας της Ευρώπης στον τομέα των ημιαγωγών. Στοχεύει:

- Στη διπλασίαση της παραγωγής chips στην Ευρώπη έως το 2030.
- Στη στήριξη της καινοτομίας, της έρευνας και της βιομηχανικής ανάπτυξης.
- Στην ενίσχυση οικοσυστημάτων όπως αυτά των startups, ερευνητικών φορέων και βιομηχανιών.

Η ελληνική συμμετοχή στο οικοσύστημα των chips

Η Ελλάδα, αν και μικρή στον τομέα των ημιαγωγών, διαθέτει:

- Αξιόλογη τεχνογνωσία στη σχεδίαση chip (design) μέσω επιχειρήσεων και ερευνητικών ιδρυμάτων.
- Μακροχρόνια επιχειρηματική δραστηριότητα στο χώρο σχεδίασης αναλογικών ημιαγωγών, η οποία συνιστά σημαντική παρουσία στον Ευρωπαϊκό χάρτη τεχνογνωσίας.
- Ισχυρό ερευνητικό υπόβαθρο, κυρίως από ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος, Πολυτεχνεία, Πανεπιστήμια, αλλά με ανάγκη μετάβασης από έρευνα σε αγορά.
- Οικοσύστημα που αναπτύσσεται με τη συμβολή συνδέσμων όπως η HETiA, HPhos, HBio, και νεοφυών επιχειρήσεων.
- Εταιρείες που έχουν εξαγοραστεί από πολυεθνικές, όπως η BETA CAE και η Alter, αποδεικνύοντας ότι υπάρχει αξία και προοπτική.

Ρόλος του ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος

Ο Δημόκριτος:

- Διαθέτει καθαρούς χώρους (clean rooms) για παραγωγή και δοκιμές μικροηλεκτρονικών διατάξεων.
- Παρέχει υποδομές για prototyping σε μικρές επιχειρήσεις (π.χ. αισθητήρες, φωτονικά συστήματα).
- Συμμετέχει σε δράσεις όπως το Innovation-EL, πλατφόρμα διασύνδεσης εργαστηρίων πανελλαδικά.
- Δίνει έμφαση στην εκπαίδευση νέου προσωπικού, με προγράμματα ταχύρρυθμης κατάρτισης και μεταπτυχιακές συνεργασίες.

Η συμβολή της Ansys

Η Ansys:

- Είναι παγκόσμια ηγέτιδα στα λογισμικά προσομοίωσης, κρίσιμα για τον σχεδιασμό προηγμένων chips.
- Έχει ισχυρή παρουσία στην Ελλάδα με Κέντρο Έρευνας & Ανάπτυξης 130 ατόμων, μετά από εξαγορά ελληνικής startup.
- Συμμετέχει στο Chips Act σε έργα όπως η ανάπτυξη 3D chips για data centers με οπτική μεταφορά σήματος, καλύπτοντας μοντελοποίηση ηλεκτρομαγνητική, θερμική, μηχανική και οπτική.

Ο ρόλος της HETIA

Η HETIA:

- Είναι ο Σύνδεσμος Εταιρειών Αναδυόμενων Τεχνολογιών και περιλαμβάνει ως μέλη του σχεδόν το σύνολο των Ελληνικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στο χώρο των ημιαγωγών.
- Είναι ο φορέας που διοργάνωσε το Ελληνικό Κέντρο Ικανοτήτων Ημιαγωγών σε στενή συνεργασία με το Υπουργείο Ανάπτυξης.
- Αποτελεί σταθερό κυβερνητικό συνομιλητή σχετικά με τις δραστηριότητες που εντάσσονται στο πλαίσιο του EU Chips Act.

Τα βασικά προβλήματα & προκλήσεις

- Ανεπάρκεια κατασκευαστικών υποδομών: Υπάρχει ισχυρή παρουσία στο design αλλά όχι σε εργοστάσια κατασκευής chip στην Ελλάδα.
- Αδρανοποιημένη ακαδημαϊκή γνώση: Τα πανεπιστήμια δεν έχουν ακόμα μεταφέρει επαρκώς τεχνολογίες στην αγορά.
- Αναγκαιότητα συνέχισης της χρηματοδότησης: Το Competence Center και τα συναφή έργα πρέπει να συνεχίσουν να λειτουργούν και μετά το πέρας της ευρωπαϊκής επιχορήγησης.

- Ανθρώπινο δυναμικό: Υπάρχει έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού στον χώρο των ημιαγωγών, τόσο σε σχεδιασμό όσο και σε κατασκευή.

Προτάσεις και Κατευθύνσεις

- Ενίσχυση του Competence Center για παροχή υπηρεσιών σε μικρές επιχειρήσεις με χαμηλό κόστος.
- Επέκταση εκπαιδευτικών και ερευνητικών συνεργασιών με στόχο το bridging πανεπιστημίων-αγοράς.
- Επενδύσεις στην κατασκευή chips στην Ελλάδα, για να μην μείνει μόνο στο θεωρητικό ή σχεδιαστικό επίπεδο η συμμετοχή της χώρας.
- Διευκόλυνση ίδρυσης και ενίσχυσης startups, αξιοποιώντας ερευνητικά ευρήματα.

Τελικά Μηνύματα:

Η Ελλάδα έχει ήδη καταγράψει θετικές ενδείξεις ανάπτυξης στον χώρο των ημιαγωγών, κυρίως μέσω της σχεδίασης και της έρευνας. Το EU Chips Act δίνει μια μοναδική ευκαιρία ώστε:

- Να μεταβούμε από το στάδιο του σχεδιασμού στην κατασκευή.
- Να διασυνδεθούν ερευνητικά κέντρα με επιχειρήσεις.
- Να αναπτυχθεί ένα βιώσιμο οικοσύστημα υψηλής τεχνολογίας, με προστιθέμενη αξία για την ελληνική οικονομία και κοινωνία.

6. Πρωτοβουλίες Στήριξης της Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας

Ο συντονιστής του πάνελ με τίτλο «**Πρωτοβουλίες Στήριξης της Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας**», κ. **Γιώργος Νικολάου**, NBG Business Seeds, Εθνική Τράπεζα καλωσόρισε τους συμμετέχοντες του πάνελ:

- Τάσος Βασιλειάδης, Πρόεδρος, JOIST
- Χάρης Βλατάκης, Επικεφαλής Τομέα Στρατηγικής Τράπεζας και Ομίλου, Εθνική Τράπεζα
- Ιάκωβος Γιακουμής, Innovation Greece
- Παναγιώτης Καραμπίνης, Managing Director, Endeavor
- Θάνος Μαρκαντώνης, Όμιλος Τεχνητής Νοημοσύνης - AICatalyst
- Αναστασία Μαυρογιάννη, Innovation and Community Coordinator, Onassis Digital & Innovation
- Νικόλας Καρύδης, Program Manager, The People's Trust

Η συζήτηση ανέδειξε τον πολυεπίπεδο ρόλο που καλούνται να παίξουν σήμερα ιδρύματα, τράπεζες και οργανισμοί στήριξης επιχειρηματικότητας στην ενδυνάμωση της καινοτομίας, ιδιαίτερα στη φάση εκκίνησης. Οι συμμετέχοντες συμφώνησαν πως η καινοτομία δεν είναι αποκλειστικά τεχνολογική υπόθεση, αλλά εμπλέκει την κοινωνία, την εκπαίδευση και τον πολιτισμό.

Βασικοί Συμμετέχοντες & Καινοτόμες Πρωτοβουλίες

Αναστασία Μαυρογιάννη

- Η εκπρόσωπος του Ιδρύματος Ωνάση τόνισε τη μακροχρόνια δέσμευση του οργανισμού στην υποστήριξη της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα, τόσο μέσα από τον πολιτισμό όσο και μέσω της εκπαίδευσης, της υγείας και της τεχνολογίας.
- Έγινε αναφορά στη συνολική προσέγγιση του Ιδρύματος: **Εκπαίδευση:** Αναφέρθηκε η πρόσφατη δημοσιότητα γύρω από τις παρεμβάσεις του Ιδρύματος στον χώρο αυτό, επισημαίνοντας ότι δεν θα αναλωθεί σε αυτό το κομμάτι.
Υγεία: Δράσεις εκπαίδευσης προσωπικού και αναβάθμισης υποδομών.
Πολιτισμός: Κρίθηκε σκόπιμο να δοθεί έμφαση εδώ, καθώς σχετίζεται άμεσα με το θέμα της καινοτομίας και είναι πεδίο έντονης δραστηριοποίησης.
- Δημιουργικές Βιομηχανίες: Επιδιώκεται η ανάδυση νέων καλλιτεχνικών κοινοτήτων, πέρα από τα παραδοσιακά επαγγέλματα. Η ψηφιακή τέχνη μπορεί να αποτελέσει εργαλείο διαλόγου με το κοινό και να προσφέρει διαδραστικές εμπειρίες με τον θεατή στο επίκεντρο.
- Το Ίδρυμα διερευνά τρόπους ενίσχυσης της οικονομικής βιωσιμότητας των καλλιτεχνών
- Ένα από τα μεγαλύτερα στοιχεία είναι η προσέγγιση των νέων προγραμματιστών, ώστε να συνεργαστούν με την καλλιτεχνική κοινότητα

Χάρης Βαλτάκης

- Η Εθνική Τράπεζα υποστηρίζει την καινοτομία εδώ και 15 χρόνια, κυρίως μέσα από τον διαγωνισμό καινοτομίας NBG Business Seeds αλλά και άλλες δράσεις που έχουν γίνει στο παρελθόν.
- Κύριες πρωτοβουλίες του τελευταίου χρόνου:
 - Στρατηγική ενσωμάτωση της καινοτομίας:
 - Διοργάνωση τεσσάρων μεγάλων events καινοτομίας στην Ελλάδα

- Συμμετοχή σε διεθνή συνέδρια
- Επενδύσεις σε VC & PE Funds
- Αναβάθμιση διαγωνισμού καινοτομίας (15ος κύκλος)
- Συνεργασίες και υποστήριξη:
 - Ενίσχυση του οικοσυστήματος μέσω συνεργασιών όπως με την Endeavor (π.χ. αποστολή στο SLAS).
 - Συνεχιζόμενη υποστήριξη του επιχειρηματικού χώρου και κοινωνικών δράσεων μέσω του διαγωνισμού.

Παναγιώτης Καραμπίνης

- **Υποστήριξη επιχειρήσεων:**
- Στο ελληνικό χαρτοφυλάκιο υπάρχουν πάνω από 200 εταιρείες, πολλές ήδη επιτυχημένες ή με μεγάλες προοπτικές. Παρέχονται διάφορα προγράμματα. Το βασικό, Endeavor Entrepreneurs. Προγράμματα Accelerators και Open Innovation σε συνεργασία με μεγάλες εταιρείες (π.χ. Visa, Κωτσόβολος, LAMDA).
- Η Endeavor γεφυρώνει την Ελλάδα με άλλα παγκόσμια οικοσυστήματα. Πιστεύει ότι λίγες ισχυρές ιστορίες επιτυχίας μπορούν να επηρεάσουν ευρύτερα την κοινωνία.
- Υπάρχουν δομικά προβλήματα στην αγορά (π.χ. παιδεία, κουλτούρα, νοοτροπία) που χρειάζονται αλλαγές.
- Η Ελλάδα πρέπει να χτίσει εθνικό brand και στρατηγική γύρω από την καινοτομία.
- **Στόχος:** να γίνει η χώρα προορισμός για ταλέντο και founders παγκοσμίως.
- **Στρατηγική πρόταση:** Η Ελλάδα να δει ανταγωνιστικά πόλεις όπως η Μαδρίτη, Βαρκελώνη, Λισαβόνα και να αναπτύξει στοχευμένο πλάνο για την προσέλκυση ταλέντου και founders.

Ιάκωβος Γιακουμής

- **Προβλήματα στο ελληνικό οικοσύστημα:** Στην Ελλάδα υπάρχει χαμηλή μετάβαση από startup/spin-off σε scale-up. Η χώρα βρίσκεται προτελευταία στην Ευρώπη σε αριθμό επιτυχημένων αιτήσεων στο EIC Accelerator (που απευθύνεται σε scale-ups χωρίς πανεπιστημιακή διασύνδεση). Η κουλτούρα επιχειρηματικότητας συχνά σταματά στην πρώιμη φάση (startup/spin-off) και δεν εξελίσσεται σε ώριμες επιχειρήσεις.

- **Στόχος του Innovation Greece:** Ενημέρωση και υποστήριξη επιχειρήσεων για την αξιοποίηση ιδιωτικής χρηματοδότησης και ευρωπαϊκών grant. Ενίσχυση της εξωστρέφειας και της μετάβασης σε scale-up στάδιο.
- Δημιουργία του **Innovation Greece Venture Builder** με στόχο την υποστήριξη 10 νέων ελληνικών επιχειρήσεων ώστε να φτάσουν στο στάδιο του scale-up.

Τάσος Βασιλειάδης

- **Προκλήσεις στο 2024:** Έλλειψη εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού. Αποσπασματική πληροφόρηση στο οικοσύστημα: Δυσκολία εύρεσης και κατανόησης εργαλείων και πόρων από τις επιχειρήσεις.
- **Η αποστολή του JOIST:** Δημιουργία ενός ανοιχτού κέντρου καινοτομίας σε ένα παλιό εργοστάσιο στη Λάρισα (ξεκίνησε το 2022). Μεταφορά τεχνολογίας και καινοτομίας από όλο τον κόσμο στην περιφέρεια (Λάρισα, Θεσσαλία). Παροχή prototyping υπηρεσιών, test before invest λύσεων, χώρων, events, εκπαίδευσης.
- **Στόχος:** συμπερίληψη και ενδυνάμωση των μικρών επιχειρήσεων και της τοπικής κοινωνίας
- Νέος χώρος JOIST στα Ιωάννινα, σε συνεργασία με το Ελληνικό Ινστιτούτο Συσκευασίας. Ίδρυση SPV στην Ινδία με εταιρεία εισηγμένη στο χρηματιστήριο της Βομβάης, για μεταφορά τεχνογνωσίας.

Νικόλας Καρύδης

- **Υποστηρικτικές Δράσεις:**
 - **Δίκτυο μεντόρων:** Εθελοντές επαγγελματίες και επιχειρηματίες βοηθούν με κατευθύνσεις.
 - **Δικτύωση:** Προσπάθεια σύνδεσης των ωφελουμένων μεταξύ τους και με άλλους φορείς του οικοσυστήματος (θερμοκοιτίδες, επιταχυντές, οργανισμούς εκπαίδευσης).
 - **Προσωπική διασύνδεση** με επιχειρήσεις για τη δημιουργία συνεργασιών, πελατών ή προμηθευτών.
- **Αποτελέσματα 8ετίας (μέχρι 2024):**
 - 670 επιχειρήσεις έχουν χρηματοδοτηθεί.
 - 1.760 νέες θέσεις εργασίας δημιουργήθηκαν.
 - 750 ιδρυτές/ιδρύτριες (ιδιοκτήτες επιχειρήσεων).

- Ποσοστό βιωσιμότητας επιχειρήσεων: 90% (πολύ πάνω από τον μέσο όρο του οικοσυστήματος).
- 47% γυναίκες επιχειρηματίες (υψηλή ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας).
- Στήριξη επιχειρηματιών ηλικίας από 20 έως 69 ετών, σε όλους τους κλάδους.

Θανάσης Μαρκαντώνης

- TO AI Catalyst:
 - Μη κερδοσκοπικό σωματείο που ιδρύθηκε το 2021, εν μέσω της πανδημίας, ως μια ιδιωτική πρωτοβουλία που στοχεύει στην προώθηση της Τεχνητής Νοημοσύνης (AI) στην Ελλάδα, με κοινωνικά επωφελή τρόπο.
- Στήριξη μη κερδοσκοπικών δράσεων μελών, όπως: JOIST & MTPEI (δράσεις AI για νέους). TEDTalk με θέμα την τεχνητή νοημοσύνη, με νέους εισηγητές.
- Τόνισε την εκρηκτική πρόοδο της τεχνητής νοημοσύνης, αναφέροντας ως παράδειγμα την DeepSeek
- Η χρονιά του 2024 χαρακτηρίστηκε από εκθετική ανάπτυξη, ανάλογη με αυτή της τεχνητής νοημοσύνης.

Προβλέψεις για το 2025

Χάρης Βλατάκης

- Θα συνεχίσουν να υποστηρίζουν και να προωθούν την Ελληνική επιχειρηματικότητα μέσω των funds αλλά και των εκδηλώσεων που διοργανώνουν

Παναγιώτης Καραμπίνης

- Ενίσχυση της Καμπάνιας Innovation Nation, που προωθεί την Ελλάδα όχι ως προορισμό τουρισμού αλλά καινοτομίας
- Θα δημιουργήσουν ένα fund που αγγίζει τα 300/400 ευρώ παγκοσμίως
- Θα προσπαθήσουν να δημιουργήσουν μια κοινότητα επιχειρηματικότητας ώστε να κάνουν scale up τα καλά αποτελέσματα

Ιακωβος Γιακουμης

- Οργάνωση εκδηλώσεων σε συνεργασία με την Βρετανική Πρεσβεία, με στόχο την προσέγγιση της Βρετανίας.
- Μέσω του Venture Builder, οι επιχειρήσεις αυτές να λάβουν ιδιωτική χρηματοδότηση από το Ηνωμένο Βασίλειο.

Τάσος Βασιλειάδης

- Τελειοποίηση των υπηρεσιών/ προϊόντων που προσφέρουν.
- Να αποτελέσουν γέφυρα για τις επιχειρήσεις από την Ινδία που θέλουν να εισαχθούν στην Ευρώπη, προσφέροντάς τους ένα deer dive πρόγραμμα για να έρθουν μέσα και να δούνε το ευρωπαϊκό οικοσύστημα.

Νικόλας Καρύδης

- Να εξαντλήσουν το budget τους κάνοντας 70/80 χρηματοδοτήσεις
- Θα προσπαθήσουν να επεκταθούν εκτός των μεγάλων νομών της χώρας

Θάνος Μαρκαντώνης

- Θα οργανώσουν εκπαιδευτικά σεμινάρια σε σχολεία, πανεπιστήμια και μέλη του AI Catalyst
- Δημιουργία ενός θεσμικού φορέα για την TN
- Ένα διήμερο τεράστιο φεστιβάλ με ανοιχτή πρόσβαση σε όλους, χωρίς εισιτήριο.

Αναστασία Μαυρογιάννη

- Η δημιουργία ενός νέου χώρου, ο οποίος θα ανοίξει πολύ σύντομα, ένα Creative Innovation Hub το οποίο επιθυμούν να γίνει το σημείο αναφοράς σε τέχνη, τεχνολογία και επιστήμη.

- Επίσης προσπαθούν να δημιουργήσουν ένα Venture Builder
 - Θέλουν να χτίσουν ένα fund, το οποίο θα είναι αποκλειστικά προσανατολισμένο στις δημιουργικές βιομηχανίες.
-

7. Νέες Τεχνολογίες στην Αγροδιατροφή και προϋποθέσεις για την εφαρμογή τους

Ο συντονιστής του πάνελ με τίτλο «**Νέες Τεχνολογίες στην Αγροδιατροφή και προϋποθέσεις για την εφαρμογή τους**», κ. Αντώνης Παπαδόπουλος, Entrepreneurship Development & Innovation Director, Νέα Γεωργία Νέα Γενιά καλωσόρισε τους συμμετέχοντες του πάνελ:

- Αντώνης Κουκουρίκος, founder SCIO
- Μάρκος Λέγγας, Πρόεδρος Αγροτικού Συνεταιρισμού ΠΗΓΑΣΟΣ
- Γεώργιος Μπρούφας, Αντιπρύτανης Έρευνας και Καινοτομίας, ΔΠΘ
- Μανώλης Παναγιωτόπουλος, Country Commercial Lead, Crop Science, Bayer Ελλάς
- Φώτης Χατζηπαπαδόπουλος, CEO Agrohubs

Bayer to 2025

Η καινοτομία πρέπει να γίνεται με τους παραγωγούς, όχι για αυτούς. Δουλεύουμε μαζί τους, διαμορφώνουμε λύσεις που είναι χρηστικές και πρακτικές. Από τέλη 2024 και μέσα στο 2025 έχουμε διαθέσιμο το **ResiYou**:

- Μια πλατφόρμα που αξιοποιεί **AI και Machine Learning**
- Αναλύει δεδομένα για εκτίμηση υπολειμμάτων φυτοπροστατευτικών στις καλλιέργειες
- Υποστηρίζει τον παραγωγό στην απόφαση για συγκομιδή και διάθεση
- Προς το παρόν αφορά τη **φράουλα**, αλλά θα επεκταθεί

Η πλατφόρμα αναπτύχθηκε μαζί με όλους τους κρίκους της αλυσίδας αξίας.

Το Smart AgroHub και οι λύσεις που προσφέρει

Είμαστε **Κέντρο Ικανοτήτων για την Ευφυή Γεωργία**, μια ιδιωτική σύμπραξη του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών και 9 επιχειρήσεων.

Στόχος μας είναι η **διάδοση** της ευφυούς γεωργίας μέσα από:

- **Εμπορικές και τεχνολογικές λύσεις**
- **Ψηφιακά εργαλεία** προσαρμοσμένα στις ανάγκες παραγωγών και γεωπόνων
Η γεωργία παραμένει παρθένο τομέας για τεχνολογία, ειδικά στην Ελλάδα.
Θέλουμε να αλλάξουμε αυτό με λύσεις που θα βγουν στον αέρα το 2025 και θα λειτουργούν ως **γέφυρα** συνεργασίας για το οικοσύστημα.

Συνεταιρισμός Πήγασος

Ο Πήγασος είναι εξαίρεση στον κανόνα. Από την αρχή σπάσαμε στερεότυπα.

- Συνεργαστήκαμε με εταιρείες όπως η Bayer για **αιιφορία**
- Συνάψαμε **σταθερές συμφωνίες** με σούπερ μάρκετ
Αυτό μας έφερε αντιμέτωπους με τα μεγάλα προβλήματα:
- **Κλιματική κρίση, σταθεροποίηση παραγωγής, ασθένειες**
Λύση: **Καινοτομία**
- Πρώτοι φέραμε την **ψηφιακή γεωργία**

- Συμμετοχή σε **προγράμματα Horizon** με πανεπιστήμια
- Εισαγάγαμε **ρομποτική** στην παραγωγή
Στοχεύουμε πλέον στον **καταναλωτή** – τα επόμενα πέντε χρόνια ετοιμάζουμε νέα projects.

Η SCIO και ο Έλληνας Παραγωγός:

Η SCIO είναι εταιρεία πληροφορικής, ειδικεύεται σε:

- **Ανάλυση και διαχείριση δεδομένων** για τον αγροδιατροφικό τομέα
- **Κλιματικά, περιβαλλοντικά μοντέλα** κ.ά.
Η εμπειρία μας δείχνει:
- Επιφυλακτικότητα των παραγωγών απέναντι σε νέες τεχνολογίες
- Έλλειψη υποδομών: **συνδεσιμότητα, cloud**
- Δομή του κλάδου: μικροί, απομονωμένοι παραγωγοί
- Το **return on investment** είναι συχνά μακροπρόθεσμο

Ωστόσο, υπάρχουν ελπιδοφόρες ενδείξεις:

- Νέοι μορφωμένοι επιστρέφουν στην παραγωγή
- Συνεταιρισμοί διευκολύνουν την πρόσβαση σε τεχνολογία

Η στάση της Πανεπιστημιακής κοινότητας στις προκλήσεις της εκπαίδευσης και της τεχνολογικής εξέλιξης στον αγροδιατροφικό τομέα

Το Πανεπιστήμιο (ΔΠΘ) ενισχύει την **έρευνα στον αγροδιατροφικό τομέα** μέσω στρατηγικού σχεδιασμού.

Ίδρυση του **Ινστιτούτου Αγροοικολογίας & Ψηφιακής Γεωργίας** για:

- σύνδεση με τον παραγωγό,

- ενίσχυση της διατμηματικής συνεργασίας (γεωπονία, πληροφορική, πολυτεχνικές σχολές),
- αξιοποίηση ευρωπαϊκών & εθνικών πόρων.

Οργάνωση **σεμιναρίων για παραγωγούς** – ενίσχυση της διασύνδεσης με την πράξη.

Τρεις πυλώνες εκπαιδευτικού ρόλου του Πανεπιστημίου:

1. **Εκπαίδευση παραγωγών** (τελικοί χρήστες τεχνολογίας).
2. **Στήριξη φοιτητών και αποφοίτων** (νέα γενιά στελεχών και επιχειρηματιών).
3. **Ενίσχυση διδακτορικών** πάνω σε αγροδιατροφικά θέματα μέσω κρατικής χρηματοδότησης (Πανεπιστήμια Αριστείας).

Επένδυση σε ερευνητικό εξοπλισμό – 25% των πόρων στρατηγικά για την αγροδιατροφή.

Έμφαση στη συμμετοχή του ίδιου του αγρότη στη διαδικασία σχεδιασμού και ανάπτυξης λύσεων. Κριτική ματιά στην αντίληψη των επιστημόνων – συχνά υποθέτουν τι χρειάζεται ο αγρότης, χωρίς επαρκή διάδραση.

Τι χρειάζεται ένας συνεταιρισμός για να αναπτύξει τεχνολογία:

Οι συνεταιρισμοί είναι **επιχειρήσεις**, άρα χρειάζονται και **χρηματοδότηση**.

Η **εκπαίδευση** είναι το **κρίσιμο σημείο**:

- Χωρίς εκπαίδευση, δεν κατανοείται ούτε η καινοτομία ούτε η αξία της.
- Υπάρχει **αντίσταση στην αλλαγή**, ιδιαίτερα λόγω **γενεοκρατίας**: οι νέοι τυπικά φαίνονται υπεύθυνοι, αλλά οι παλιότεροι (γονείς) κρατούν τον έλεγχο.

Η **χρηματοδότηση** είναι εξίσου απαραίτητη:

- Οι τεχνολογίες είναι ακόμα **ακριβές**.

- Χρειάζονται **συνεργατικά σχήματα** ή/και **κρατική ενίσχυση**.

Πρόσβαση σε υποδομές:

- Μεγάλο πρόβλημα η **έλλειψη ταχείας σύνδεσης στο διαδίκτυο** σε αγροτικές περιοχές (λευκές ζώνες).
- Ανάγκη για **δίκαιη μετάβαση στην ψηφιακή γεωργία**: όχι μόνο για τολμηρούς ή λίγους, αλλά για **όλους τους παραγωγούς**.
- Ζητούμενο ένα **ρυθμιστικό/νομοθετικό πλαίσιο** από το κράτος που θα εξασφαλίζει καθολική πρόσβαση.

Η Bayer ως καταλύτης

Η ελληνική γεωργία χαρακτηρίζεται από:

- **Μικρό κλήρο και περιορισμένη οικονομία κλίμακας.**
- **Δυσκολία στη συνεργασία** μεταξύ παραγωγών – δεν είναι το «δυνατό μας σημείο».

Ρόλος της Bayer:

- **Διασύνδεση κρίκων της αλυσίδας** (παραγωγοί, επιχειρήσεις, μεταποιητές).
- **Επιτάχυνση της υιοθέτησης καινοτομίας** – στις υπόλοιπες χώρες αυτή προχωρά πιο γρήγορα.
- **Παροχή εργαλείων και ερεθισμάτων** που αποδεικνύουν τον αντίκτυπο της τεχνολογίας (Return on Investment).

Προσδοκίες για το μέλλον:

- Η **ψηφιακή τεχνολογία μπορεί να εκδημοκρατήσει την πρόσβαση**, όπως έγινε με τα smartphones.

- Ακόμα και οι **μικροί παραγωγοί** θα μπορούν να χρησιμοποιούν τεχνολογία.

Αλλά χρειάζονται:

- **Υποδομές και εξοπλισμός** με επένδυση κλίμακας.
- **Οικονομικά κίνητρα** για άρση της δυσπιστίας (φοροαπαλλαγές, επιδοτήσεις).

Τι χρειάζεται μια startup στον αγροδιατροφικό τομέα για να αναπτυχθεί

Υπάρχουν **αρκετά χρηματοδοτικά εργαλεία**, αλλά:

- Χρειάζεται **εκπαίδευση** για σωστή αξιοποίησή τους.
- Πολλοί **δεν γνωρίζουν πώς να καταθέσουν σωστά προτάσεις**.

Χρειάζεται:

- **Πρόσβαση σε testbeds, SPCs, υπολογιστικές υποδομές για δοκιμή λύσεων σε κλίμακα.**
- **Διαθεματική συνεργασία** (π.χ. IT με γεωπόνους, μηχανικούς κ.ά.) – που είναι δύσκολη στην Ελλάδα.

Πρέπει οι ψηφιακές λύσεις:

- Να είναι **προσιτές και ουσιαστικά χρήσιμες**, να ενσωματώνουν νέα δεδομένα.

Χρειάζονται **brute force κίνητρα**:

- **Φοροαπαλλαγές, επιδοτήσεις, στήριξη υποδομών** – για να συμμετάσχει ο παραγωγός.

Ο ρεαλισμός της Πανεπιστημιακής έρευνας

- Παραδοσιακά:
 - Η έρευνα δεν ανταποκρινόταν πάντα σε πραγματικές ανάγκες της αγοράς.
 - Προέκυπταν «παραδοτέα» αλλά όχι πάντα **χρήσιμα αποτελέσματα για τις επιχειρήσεις**.
- Σημερινή κατάσταση:
 - Η **κουλτούρα αλλάζει** – η ακαδημαϊκή κοινότητα:
 - Βλέπει αλλιώς την **επιχειρηματικότητα και τις πατέντες**.
 - Γίνεται **πιο ειλικρινής** η συνεργασία με τις επιχειρήσεις.
- Προτείνει:
 - **Συγχρηματοδοτούμενα έργα** με επίκεντρο **πραγματικά προβλήματα** των επιχειρήσεων.
 - **Εργαλεία και υπηρεσίες που φτάνουν στον παραγωγό, μεταποιητή, κτηνοτρόφο**.
- Το πανεπιστήμιο μπορεί να προσαρμοστεί: Είναι **εύπλαστο** – αρκεί να του δοθεί **σαφές πλαίσιο**.
- Για τα spin-offs:
 - Είναι **ακόμα λίγα**, αλλά η διοίκηση έχει επενδύσει σε **προγράμματα κινητοποίησης** για αξιοποίηση της έρευνας και όχι μόνο για papers.

AGROHUB-Χατζηπαπαδόπουλος

Ο κ. Χατζηπαπαδόπουλος (εκπρόσωπος της ΣΜΑΡΑ) εξήγησε ότι ο κόμβος τους λειτουργεί με **επιχειρηματική, όχι θεσμική λογική**, βασισμένος στη συνεργασία με το Πανεπιστήμιο. Ξεκίνησαν από την ανάγκη **προσαρμογής ψηφιακών τεχνολογιών στις ελληνικές γεωργικές ιδιαιτερότητες**, καθώς η «εισαγωγή» ξένων λύσεων χωρίς προσαρμογή δεν αποδίδει.

Ανέφερε ότι στη γεωργία δεν υπάρχουν έτοιμα δεδομένα, όπως σε άλλους τομείς, και ότι χρειάζονται **πειραματικά δεδομένα από πραγματικά αγροτεμάχια**. Έτσι, η ΣΜΑΡΑ αναπτύσσει:

- **Πειραματικούς αγρούς ευφυούς γεωργίας (testbeds)** για B2B υπηρεσίες, για startups και εταιρείες.
- Μια **ψηφιακή συνεργατική πλατφόρμα** μεταξύ γεωπόνων και αγροτών, όπου ενσωματώνονται λύσεις από Ελλάδα και εξωτερικό, για ευκολότερη υιοθέτηση από την αγορά.

Στο τελικό ερώτημα για τις εθνικές προτεραιότητες στον ψηφιακό μετασχηματισμό, οι τοποθετήσεις συνοψίστηκαν ως εξής:

- **Καθηγητής Μπρούφας:** Υποστήριξε **στοχευμένη χρηματοδότηση**, όχι οριζόντια, καθώς δεν είναι όλες οι καλλιέργειες έτοιμες για ψηφιακή μετάβαση.
- **Χατζηπαπαδόπουλος:** Ανέδειξε τη **διασπορά και έλλειψη συνοχής** στις δημόσιες και ιδιωτικές πρωτοβουλίες, παρά τις διαθέσιμες επενδύσεις. Τόνισε την ανάγκη για **συνέργεια**.
- **Κουκουρίκος:** Υπογράμμισε την ανάγκη για **υποδομές και μοντέλα scaling** που εξασφαλίζουν βιωσιμότητα για τον παραγωγό.
- **Παναγιωτόπουλος:** Εστίασε στην **εκπαίδευση των παραγωγών**, ως προϋπόθεση για πρακτική υιοθέτηση της καινοτομίας.
- **Λέγκας:** Πρότεινε τη δημιουργία **"demonstration farms"** ανά **περιφέρεια** και την ενίσχυση του **awareness για τον παραγωγό**, ώστε να αναδεικνύεται η αξία του στον καταναλωτή. Έθεσε επίσης την ανάγκη να ενταχθεί η **δίκαιη ενεργειακή μετάβαση** στην ατζέντα, καθώς επηρεάζει βαθειά την αγροδιατροφή.

Ο κ. Παπαδόπουλος έκλεισε ευχαριστώντας τους συμμετέχοντες, επισημαίνοντας ότι η συζήτηση αναδεικνύει τη σημασία της συνεργασίας δημόσιου-ιδιωτικού τομέα και της εκπαίδευσης για την ουσιαστική μετάβαση στην **έξυπνη, βιώσιμη γεωργία**.

8. Θεσμικοί φορείς υποστήριξης επιχειρηματικότητας

Ο συντονιστής του πάνελ με τίτλο «**Θεσμικοί φορείς υποστήριξης επιχειρηματικότητας**», κ. **Στράτος Σιμόπουλος**, Πρόεδρος Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Έρευνας και Τεχνολογίας, Βουλή των Ελλήνων, καλωσόρισε τους συμμετέχοντες του πάνελ:

- Ηλίας Ηλιάδης, Διευθυντής Προσέλκυσης Επενδύσεων Enterprise Greece
- Φραγκίσκος Θεοφύλακτος, Διευθύνων Σύμβουλος Elevate Greece
- Παναγιώτης Κετικίδης, Πρόεδρος - Αλεξάνδρεια Ζώνη Καινοτομίας - AZK
- Μάνος Μακρομάλλης, Πρόεδρος ΣΕΚΕΕ
- Λίτσα Παναγιωτοπούλου, Πρόεδρος Επιτροπής Έρευνας, Εκπαίδευσης & Επιχειρηματικότητας, Amcham
- Ελένη Φώτη, Διευθύντρια Καινοτομίας, EBEA

Εισαγωγή

Αυτό το πάνελ καλύπτει τις δράσεις και τις πρωτοβουλίες διάφορων φορέων στον τομέα της καινοτομίας στην Ελλάδα, εστιάζοντας σε επιτυχημένα παραδείγματα και την ανάγκη για περαιτέρω συνεργασία και υποστήριξη των τοπικών οικοσυστημάτων.

Ηλίας Ηλιάδης (Διευθυντής Προσέλκυσης Επενδύσεων, Enterprise Greece):

- Αναφέρεται στις επενδύσεις σε τομείς όπως η διαστημική τεχνολογία, η κυβερνοασφάλεια και η φαρμακευτική, επισημαίνοντας ότι η συγκεκριμένη χρονιά (2024) είχε σημαντικά αποτελέσματα στην προσέλκυση επενδύσεων.
- Δεν παρέχει ακριβή νούμερα, αλλά αναφέρει επενδύσεις από μεγάλες εταιρείες όπως η ICI, η Envision και η Pfizer.

Παναγιώτης Κετικίδης (Πρόεδρος Αλεξάνδρειας Ζώνης Καινοτομίας):

- Εξηγεί την αποστολή της Αλεξάνδρειας Ζώνης Καινοτομίας και τις προκλήσεις που αντιμετώπισε στην υλοποίηση του οράματος της.
- Δηλώνει ότι το κράτος δεν εκπλήρωσε τις υποσχέσεις του όσον αφορά την υποστήριξη της καινοτομίας, και εξηγεί την προσωπική του προσπάθεια για να γεφυρώσει το χάσμα με την οργάνωση 123 εκδηλώσεων για τη σύνδεση της ακαδημαϊκής κοινότητας με τις επιχειρήσεις.

Μάνος Μακρομάλλης (Πρόεδρος ΣΕΚΕΕ):

- Αναφέρεται στις δράσεις του ΣΕΚΕΕ στην υποστήριξη της καινοτομίας και στις προσπάθειες για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ ακαδημαϊκών, επενδυτών, πολιτείας και επιχειρήσεων.
- Παρουσιάζει επιτυχημένα παραδείγματα εταιρειών που υποστηρίχθηκαν από το ΣΕΚΕΕ, όπως η Inaccess, η VIVA και η Upstream, και αναφέρει τη σημασία της διαρκούς συνεργασίας για την ανάπτυξη της καινοτομίας.

Λίτσα Παναγιωτοπούλου (Ελληνοαμερικανικό Επιμελητήριο):

- Εξηγεί τη σημασία του Ελληνοαμερικανικού Επιμελητηρίου στην προώθηση της καινοτομίας μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων και συνεργασιών με πανεπιστήμια και επιχειρήσεις.
- Αναφέρεται στο "Toolkit Επιχειρηματικότητας", που βοηθά νέες επιχειρήσεις να κατανοήσουν τα βασικά στοιχεία της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας, και τονίζει τη διάδοση της καινοτομίας σε όλη την Ελλάδα.

Ελένη Φώτη (Διευθύντρια Καινοτομίας, ΕΒΕΑ):

- Επικεντρώνεται στις επιτυχίες του Εμποροβιομηχανικού Επιμελητηρίου Αθηνών στην υποστήριξη καινοτόμων εταιρειών, όπως η Safe Size και η Quantum SA.

- Παρουσιάζει παραδείγματα εξαγορών και επιτυχημένων συμφωνιών, όπως αυτή με την Safe Size, η οποία έχει επεκταθεί διεθνώς και εξασφάλισε σημαντικές συμφωνίες με εταιρείες στην Αυστραλία, Νέα Ζηλανδία, Καναδά και Κορέα.

Enterprise Greece 2025

- Υποστήριξη του τρίτου AIDS Bio Forum στην Αθήνα και αποστολή στο Βέλγιο για σύνδεση των ελληνικών επιχειρήσεων με το βελγικό οικοσύστημα βιοτεχνολογίας.
- Συνεχίζονται τα προγράμματα όπως το *Thriving Global*, που φέρνει ελληνικές νεοφυείς επιχειρήσεις σε επαφή με αγορές των ΗΠΑ και τη Silicon Valley.
- Παρουσία του Enterprise Greece σε διεθνείς εκθέσεις, όπως το Mobile World Congress και η Web Summit, και υποστήριξη της εξωστρέφειας των ελληνικών επιχειρήσεων.
- Συνεχείς προσπάθειες για σύνδεση ελληνικών επιχειρήσεων με διεθνείς επενδυτές.

Ανάγκες Αλεξάνδρειας Ζώνης

- Ανάγκη για ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων και αγοράς.
- Σημαντική πρόοδος στον τομέα της αγροτεχνολογίας με τη δημιουργία πρώτου θύλακα καινοτόμων δραστηριοτήτων αγροδιατροφής.
- Ανάγκη για υποδομές και παραχώρηση δικαιώματος επιφανείας για την ανάπτυξη επενδύσεων στην αγροτεχνολογία.
- Ζητήθηκε νομοθετική ρύθμιση για παραχώρηση επιφανείας ή δικαιώματος επιφανείας για μακροχρόνιες επενδύσεις.

Ελληνοαμερικανικό επιμελητήριο

- Συνεργασία της Ελλάδας με τις ΗΠΑ σε τομείς όπως η αγροτεχνολογία και οι start-ups.

- Επενδυτές από τις ΗΠΑ ενδιαφέρονται να επενδύσουν στην Ελλάδα, με την προϋπόθεση ότι θα ρυθμιστούν καλύτερα οι κανόνες και η δικαιοσύνη για την επιχειρηματικότητα.
- Υποστήριξη για ελληνικές επιχειρήσεις και start-ups.

Οι επιχειρήσεις στο βιομηχανικό επιμελητήριο

- Αύξηση των επιχειρήσεων στο επιμελητήριο, με ιδιαίτερη έμφαση στις τεχνολογικές και καινοτόμες start-ups.
- Ανάγκη για στήριξη των start-ups, ειδικά σε επίπεδο χρηματοδότησης.
- Παρουσίαση των μικροπιστώσεων (μέχρι 50.000 €) ως μια λύση χρηματοδότησης για νεοσύστατες επιχειρήσεις.
- Υποστήριξη και μη τεχνολογικών και κοινωνικών επιχειρήσεων, με έμφαση στη βιωσιμότητα και το κέρδος.
- Προώθηση μαθημάτων επιχειρηματικότητας στα σχολεία για να ενισχυθεί η καινοτομία και η επιχειρηματικότητα από νωρίς.

Μακρομάλλης-ΣΕΚΕΕ

- Παρατηρεί αύξηση των νέων εταιρειών και της ανάγκης για οργανισμούς που να υποστηρίζουν την εξωστρέφεια και τη δικτύωση.
- Η χρηματοδότηση παραμένει περιορισμένη, με ανάγκη για περισσότερους angel investors και μικρές επενδύσεις.
- Κριτική στη βραδύτητα της εφαρμογής κρατικών πολιτικών και της Golden Visa, η οποία καθυστερεί.
- Σημαντική η συνεργασία μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας.

To Elevate Greece

- Το Elevate Greece υποστηρίζει τη διαδικασία καταγραφής και αξιολόγησης start-ups στην Ελλάδα.
 - Δεν έχει νομοθετική ή χρηματοδοτική εξουσία, αλλά υποστηρίζει την επικοινωνία και ενημέρωση με τα αρμόδια όργανα της κυβέρνησης.
 - Εστίαση στην υποστήριξη του μητρώου και των δράσεων γύρω από το οικοσύστημα start-up στην Ελλάδα.
-

9. Ψηφιακή εξυπηρέτηση, νέα συστήματα πληρωμών, συνεργασία Δημοσίου με την αγορά

Η συντονίστρια του πάνελ με τίτλο «**Ψηφιακή εξυπηρέτηση, νέα συστήματα πληρωμών, συνεργασία Δημοσίου με την αγορά**», κ. **Έφη Μπήτρου**, Διευθύντρια Digital Business, Εθνική Τράπεζα, καλωσόρισε τους συμμετέχοντες του πάνελ:

- Γρηγόρης Γούσης, CEO Intale
- Πάνος Καρανίκας, Γενικός Διευθυντής EDPS, NBG Pay
- Ελένη Πλοιάρχου, Director Account Management, Mastercard
- Φώτης Ρωμούδης, Διευθυντής Επιχειρηματικής Ανάπτυξης Ομίλου Epsilon net

Ελένη Πλοιάρχου (Mastercard)

- Τόνισε τη σημασία της αποδοχής καρτών στο e-commerce για ασφαλείς συναλλαγές.
- Ανέδειξε τον ρόλο του μηχανισμού αμφισβήτησης συναλλαγών ως προστασία για καταναλωτές και εμπόρους.
- Η Mastercard επένδυσε 7 δισ. ευρώ σε προϊόντα κυβερνοασφάλειας την τελευταία 5ετία.
- Παρουσίασε την πρωτοβουλία **STRIVE**, που ενισχύει ΜμΕ σε χώρες της Κεντρικής Ευρώπης μέσω καινοτομίας και συνεργασίας με την ακαδημαϊκή

κοινότητα.

- Στόχος για την Ελλάδα: δημιουργία οικοσυστημάτων που θα βελτιώνουν τις B2B πληρωμές για τις επιχειρήσεις.

Γρηγόρης Γούσης (Entail)

- Έθεσε τους 4 πυλώνες για υιοθέτηση ψηφιακών πληρωμών: **Εκπαίδευση, Εμπιστοσύνη, Ευκολία, Επιβράβευση (4Ε)**.
- Τόνισε ότι ο φόβος και η άγνοια είναι βασικά εμπόδια και πρέπει να καταπολεμηθούν με εκπαίδευση.
- Χρειάζεται απλό και φιλικό UX στα συστήματα.
- Υποστήριξε την ανάγκη θεσμικών κινήτρων, π.χ. όπως η φορολοταρία.

Πάνος Καρανίκας (EDPS)

Οι σημαντικότεροι παράγοντες για πληρωμές: **Ταχύτητα, Ασφάλεια, Ευκολία**.

Τεχνολογίες με ισχυρό μέλλον:

- Τεχνητή Νοημοσύνη και Machine Learning (π.χ. για fraud detection, chatbots).
- Blockchain (κυρίως σε B2B συναλλαγές και smart contracts).
- Ψηφιακά πορτοφόλια (π.χ. για e-commerce).
- Νέες μέθοδοι αυθεντικοποίησης (π.χ. αποτύπωμα, σάρωση παλάμης).

Ένα μειονέκτημα: **ψηφιακός αποκλεισμός** σε περιοχές με περιορισμένη πρόσβαση σε υποδομές (όπως στην Αφρική με πληρωμές μέσω SMS).

Φώτης Ρωμούδης (Epsilonet)

- Τόνισε ότι πρέπει να διαχωρίζονται οι κατηγορίες ΜμΕ, καθώς έχουν διαφορετικές ανάγκες και δυνατότητες.
- Ανέφερε ότι τα προγράμματα στήριξης (όπως τα Ψηφιακά Εργαλεία) είχαν συγκεκριμένα κριτήρια που επηρέασαν τη συμμετοχή των επιχειρήσεων.
- Υπονόησε την ανάγκη για στοχευμένες λύσεις ανάλογα με το μέγεθος και το επίπεδο ψηφιακής ωριμότητας κάθε επιχείρησης.

Covid-19 και ψηφιακές αγορές

Η συζήτηση αναφορικά με τον COVID-19 επικεντρώθηκε στον καταλυτικό ρόλο που έπαιξε η πανδημία στην επιτάχυνση της ψηφιοποίησης των πληρωμών και στη μεταστροφή της καταναλωτικής συμπεριφοράς.

- Ο **Γρηγόρης Γούσης** τόνισε πως η πανδημία λειτούργησε σαν «καταλύτης» για την υιοθέτηση των ψηφιακών πληρωμών και την ενίσχυση του **e-commerce**, επιβάλλοντας άμεσα αλλαγές στις επιχειρήσεις και το κράτος. Οι ανέπαφες συναλλαγές έγιναν ο κανόνας και το κράτος αντέδρασε γρήγορα, θεσπίζοντας πλαίσια και δημιουργώντας μια βάση για το μέλλον. Η συμπεριφορά των καταναλωτών άλλαξε μόνιμα και οι επιχειρήσεις χρειάζονται πλέον τεχνολογικές υποδομές και ρυθμιστικό πλαίσιο για να ανταποκριθούν.
- Η **Ελένη Πλοιάρχου** συνέδεσε την επιτάχυνση της ψηφιοποίησης με δύο καθοριστικά γεγονότα: τα Capital Controls και τον COVID-19. Τόνισε πως το κράτος μετατράπηκε από απλός ρυθμιστής σε ενεργό φορέα της αγοράς, ενισχύοντας τη χρήση ψηφιακών πληρωμών μέσω νομοθεσίας και κινήτρων. Το αποτέλεσμα ήταν μείωση της φοροδιαφυγής και ουσιαστική ενίσχυση της διαφάνειας.

Σημειώθηκε επίσης ότι αυτή η αναγκαστική ψηφιακή ώθηση άφησε θετικά κατάλοιπα, που πρέπει να αξιοποιηθούν, ώστε οι μικρές επιχειρήσεις να δουν τις ψηφιακές πληρωμές όχι ως βάρος αλλά ως εργαλείο με προστιθέμενη αξία (value-added service).

Ψηφιακές πληρωμές: προκλήσεις και ευκαιρίες για ΜΜΕ

Η αντίληψη των μικρών επιχειρήσεων για τις πληρωμές:

- Συχνά τις θεωρούν "αναγκαίο κακό" λόγω κόστους και αλλαγών στη φορολογική συμπεριφορά.
- Παράλληλα, οι πληρωμές αποτελούν πηγή πολύτιμων δεδομένων για τη συμπεριφορά των πελατών.

Η σημασία της αξιοποίησης των δεδομένων:

- Μέσω πληρωμών συλλέγονται πληροφορίες για το ποιος, πού και πώς αγοράζει.
- Με εργαλεία loyalty και business analytics, οι ΜΜΕ μπορούν να προσφέρουν εξατομικευμένες υπηρεσίες και προσφορές.
- Οι σχετικές λύσεις είναι πλέον προσβάσιμες και οικονομικές.

Οφέλη από την αξιοποίηση των δεδομένων:

- Βελτιστοποίηση ρευστότητας (π.χ. πρόβλεψη εισπράξεων).
- Ενίσχυση πιστοληπτικής ικανότητας.
- Κατανόηση καλύτερων και χειρότερων πωλήσεων ανά προϊόν ή κατηγορία.

Βασικές προκλήσεις για το μέλλον

Κόστος και διαχείριση:

- Το κόστος συναλλαγών και η ανάγκη νέου φορολογικού προγραμματισμού παραμένουν εμπόδια.

Τεχνολογική μετάβαση:

- Η χρήση cloud-based συστημάτων και η διασύνδεση POS με ταμειακές μηχανές θεωρούνται κρίσιμα βήματα.
- Υπάρχει ανάγκη για ευέλικτες, οικονομικές λύσεις e-wallet.

Ρόλος λογιστών:

- Οι λογιστές είναι κλειδί στη συμβουλευτική καθοδήγηση των ΜΜΕ προς την ψηφιοποίηση.

Επιβράβευση καταναλωτών:

- Προγράμματα πόντων ενθαρρύνουν τη χρήση καρτών και ηλεκτρονικών συναλλαγών.

Ασφάλεια:

- Η αύξηση των ψηφιακών πληρωμών απαιτεί αυξημένη προστασία από κινδύνους (κυβερνοεπιθέσεις, απάτες).
- Οι πάροχοι πρέπει να διασφαλίζουν ασφαλή υποδομή.

Εκπαίδευση και ψηφιακή παιδεία

Εκπαίδευση επιχειρήσεων:

- Οι χρήστες ταμειακών μηχανών χρειάζονται ενημέρωση για τα πλεονεκτήματα της ψηφιοποίησης.

Εκπαίδευση από νεαρή ηλικία:

- Ανάγκη για χρηματοοικονομική εκπαίδευση στα σχολεία (financial literacy).
 - Οι νέες γενιές πρέπει να είναι προετοιμασμένες για την ασφαλή χρήση ψηφιακών μέσων πληρωμής.
-

10. Γυναίκες και Ηγεσία

Καθώς το συνέδριο πλησίαζε στο τέλος του, οι συντονίστριες του πάνελ με τίτλο «Γυναίκες και Ηγεσία», κ. **Σόνια Μουσαβερέ**, Πρόεδρος Επιτροπής Ανάπτυξης Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας, και κ. **Λίτσα Παναγιωτοπούλου**, Πρόεδρος

Επιτροπής Έρευνας, Εκπαίδευσης & Επιχειρηματικότητας, Amcham, καλωσόρισαν τις συμμετέχουσες:

- Καλλιόπη Γκούσκου, Επίκουρη Καθηγήτρια, Ιατρική ΕΚΠΑ/CEO Cofounder GENOSOPHY
- Ελισσάβετ Καρατζά, CEO Deliverback
- Χριστίνα Κουλούρη, Πρύτανης Παντείου
- Σοφία Κουνενάκη-Εφραίμογλου, Α' Αντιπρόεδρος ΕΒΕΑ (TBC)
- Φαίη Μακαντάση, Επικεφαλής Ερευνών ΔιαΝΕΟσις (TBC)
- Μαρία Πατακιούτη, Παπαστράτος (TBC)
- Νάνσυ Πουλούδη, Αντιπρύτανης Διεθνούς Συνεργασίας και Ανάπτυξης, ΟΠΑ (TBC)
- Αγγέλικα Τζέμου, Διευθύντρια Τμήματος Ανθρώπινου Δυναμικού, Bayer Ελλάς (TBC)

Οι προκλήσεις των γυναικών στον εργασιακό χώρο

- **Καλλιόπη Γκούσκου** τόνισε τη διαφορά ανάμεσα στην εργαζόμενη γυναίκα και τη γυναίκα-ηγέτη, επισημαίνοντας ότι οι προκλήσεις εντείνονται όταν προσπαθεί κανείς να συνδυάσει οικογένεια και ηγετική σταδιοδρομία. Ζήτησε την ανάγκη για στοχευμένη στήριξη, ανάλογη των διαφορετικών ρόλων.
- **Νάνσυ Πουλούδη** ανέδειξε τις **εσωτερικές προκλήσεις**, όπως το άγχος, η τελειομανία και το *imposter syndrome*, ενώ τόνισε τη σημασία της αυθεντικότητας και των συμμαχιών ως εργαλεία επιτυχίας, σημειώνοντας πως πολλές φορές η ίδια αμφισβητούσε τη θέση της, παρότι αναγνωριζόταν από άλλους.
- Η **Κα Τζέμου** επιβεβαίωσε τις κοινές εμπειρίες, μιλώντας για την πίεση των πολλαπλών ρόλων (μητέρα, σύζυγος, επαγγελματίας, φίλη) και τόνισε την παραμέληση της αυτοφροντίδας, η οποία είναι κρίσιμη για την ψυχική ανθεκτικότητα.
- Η **Μακαντάση** προσέφερε έναν πιο αλληγορικό και λογοτεχνικό λόγο, περιγράφοντας με έντονη συναισθηματική φόρτιση τη "**γυάλινη οροφή**" ως αόρατο αλλά υπαρκτό εμπόδιο που επηρεάζει την επαγγελματική ανέλιξη των γυναικών. Αναφέρθηκε στις κοινωνικές προσδοκίες για εμφάνιση, στις άτυπες συμφωνίες αποκλεισμού και στις ενοχές που συνοδεύουν τον ρόλο της εργαζόμενης μητέρας. Κατέληξε αισιόδοξα, υπογραμμίζοντας πως κάθε γυάλινη οροφή μπορεί τελικά να σπάσει, με επίμονη προσπάθεια.
- Η **Σοφία Κουνενάκη-Εφραίμογλου** τόνισε τη δυσκολία της εξισορρόπησης επαγγελματικών φιλοδοξιών με οικογενειακή ζωή, ειδικά σε

ανδροκρατούμενους χώρους. Επεσήμανε τη σημασία της εξωστρέφειας, της καινοτομίας και της ύπαρξης υποστηρικτικών δικτύων.

- Η **Χριστίνα Κουλούρη** μίλησε για την πίεση που δέχονται οι γυναίκες να αποδεικνύουν διαρκώς την αξία τους. Αναφέρθηκε στα ασυνείδητα στερεότυπα και στη διπλάσια προσπάθεια που απαιτείται για να διεκδικήσουν ίσες ευκαιρίες, ειδικά στον ακαδημαϊκό χώρο. Υπογράμμισε τον ρόλο της αυτοπεποίθησης και της πειθαρχίας στην επαγγελματική ανέλιξη.
- Η **Ελισάβετ Καρατζά** ανέδειξε τη δύναμη της ενσυναίσθησης ως φυσικό χαρακτηριστικό των γυναικών και αναγκαίο εργαλείο ηγεσίας. Περιέγραψε την προσπάθεια δημιουργίας μιας κουλτούρας συνεργασίας, εμπιστοσύνης και ισότητας στον εργασιακό της χώρο.
- Η **κα. Πατακιούτη** (εκπρόσωπος της Παπαστράτος) μίλησε για την ανάγκη να χτιστεί μια κουλτούρα χωρίς τοξικότητα, που να ενισχύει ενεργά τις γυναίκες. Τόνισε ότι η ενδυνάμωση δεν είναι μόνο θέμα αρχών, αλλά και πρακτικών πολιτικών: ίσες αμοιβές, δίκαιες προσλήψεις, στοχευμένη εκπαίδευση, υποστήριξη μητρότητας και πατρότητας. Παρουσίασε και τη συνεργασία με το Equal Salary Institute για ανεξάρτητους ελέγχους ισότητας.

Οι γυναίκες στον ακαδημαϊκό χώρο

- Η **Χριστίνα Κουλούρη** ανέλυσε πως, ενώ οι γυναίκες υπερτερούν σε αριθμό και επίδοση στα προπτυχιακά προγράμματα, η συμμετοχή τους μειώνεται σταδιακά σε μεταπτυχιακά και διδακτορικά επίπεδα, δείχνοντας έλλειψη συνέχειας στη φιλοδοξία για ακαδημαϊκή ανέλιξη. Απέδωσε το φαινόμενο αυτό κυρίως σε βαθιά ριζωμένα στερεότυπα που οι ίδιες οι γυναίκες εσωτερικεύουν, καθώς και σε κοινωνικές νοοτροπίες που αλλάζουν πιο αργά από τις πολιτικές ή τις δομές. Παρά την πρόοδο, τόνισε ότι η ισότητα προχωρά με πολύ αργούς ρυθμούς, και ότι η εκπαίδευση, παρότι όπλο χειραφέτησης, δεν λειτουργεί πάντα ως μοχλός αλλαγής. Υπογράμμισε την ανάγκη συμμαχιών και από τους άνδρες για να επιτευχθεί πραγματική ισότητα, ενώ αναφέρθηκε με θλίψη στο γεγονός ότι οι γυναίκες παραμένουν «ευάλωτη ομάδα», παρότι πλειοψηφία.
- Η **Νάνσυ Πουλοδή** μίλησε με βάση την εμπειρία της στο πανεπιστήμιο, σημειώνοντας ότι βλέπει φοιτητές και φοιτήτριες με ενδιαφέρον και ζωντάνια, χωρίς εμφανείς διαφορές στη φιλοδοξία. Ωστόσο, περιέγραψε περιστατικά που δείχνουν πως τα στερεότυπα επιβιώνουν, όπως όταν φοιτήτρια σε role playing είπε «είμαι ο manager» και οι συμφοιτητές της αναπαρήγαγαν την αντρική προσφώνηση. Αναφέρθηκε και στην ανησυχία νέων γυναικών για την προκατάληψη που ενσωματώνει η τεχνητή νοημοσύνη, κάτι που ενισχύει τη διατήρηση των ανισοτήτων. Τόνισε την ανάγκη για mentoring, ενίσχυση της

αυτοπεποίθησης των φοιτητριών και παρότρυνση για συμμετοχή σε συμπληρωματικές δραστηριότητες πέραν των ακαδημαϊκών.

Πώς διαμορφώνεται μια ισότιμη ηγεσία σε νέα επιχείρηση;

- Οι γυναίκες ηγέτιδες έχουν διαφορετικές ανάγκες από τις εργαζόμενες.
- Το κόστος της απουσίας για μητρότητα είναι κρίσιμο για τις ηγέτιδες: μπορεί να χάσουν στρατηγικές ευκαιρίες.
- Πρέπει να υπάρχουν δομές (π.χ. παιδικοί σταθμοί, χώροι θηλασμού, ευελιξία) που επιτρέπουν στις γυναίκες να επιστρέφουν άμεσα.
- Παράδειγμα από Ισραήλ: στήριξη γυναικών ώστε να μην μένουν πίσω στην έρευνα/καινοτομία.
- Για τις γυναίκες σε ηγεσία, προτεραιότητες όπως ταχεία επιστροφή και ενίσχυση εισοδήματος είναι σημαντικές — χρειάζονται ξεχωριστές στρατηγικές.

Πώς μπορούν τα δίκτυα και οι μέντορες να βοηθήσουν την καριέρα μιας γυναίκας;

- Έρευνα με Microsoft: 1 στις 2 γυναίκες βιώνουν προκαταλήψεις στον εργασιακό χώρο.
- ΕΒΕΑ και ΕΔΕΓΕ εντείνουν προσπάθειες για στήριξη.
- Εστίαση σε γυναικείες ομάδες σε θερμοκοιτίδες και διεθνείς διοργανώσεις για ενίσχυση δικτύωσης και πρόσβασης σε κεφάλαια.
- Συνεργασίες με διεθνείς φορείς (π.χ. Prospera Women, Plug & Play).
- Εκπαίδευση σε ψηφιακές δεξιότητες και coaching για γυναίκες 45+ — τεράστιο ενδιαφέρον (1000+ αιτήσεις).
- Αναφορά στο νομοσχέδιο για ποσόστωση 33% στις εισηγμένες — πρόταση για τολμηρότερη εφαρμογή και σε μη εισηγμένες και δημόσιο τομέα.

Τεχνητή Νοημοσύνη

Είναι πολύ λίγες οι γυναίκες που εργάζονται στον χώρο του προγραμματισμού και του AI συγκεκριμένα. Όσες γυναίκες σπουδάζουν προγραμματισμό καταλήγουν σε επαγγέλματα marketing και επικοινωνίας, αφήνοντας τον ίδιο τον προγραμματισμό στους άνδρες. Με τον τρόπο αυτό, καθώς δεν υπάρχει η γυναικεία παρέμβαση, τα κοινωνικά και φυλετικά στερεότυπα θα αναπαραχθούν μέσω του AI. Παρολαυτά στο πάνελ έγινε αναφορά και στα θετικά του AI, που είναι η εξοικονόμηση χρόνου.

Πληροφορική δεν σημαίνει μόνο κώδικας

- Πολλές γυναίκες αποθαρρύνονται από τον κώδικα, θεωρώντας την καριέρα στην πληροφορική ως απομονωμένη.
- Η επιστήμη των υπολογιστών έχει ευρύτερες εφαρμογές (π.χ. στρατηγική, διαχείριση, κοινωνικές επιπτώσεις) που θα μπορούσαν να προσελκύσουν περισσότερες γυναίκες αν αναδειχθούν σωστά.

Η τεχνολογία ως εργαλείο ενδυνάμωσης

- Η τεχνολογία διευκολύνει την εκπαίδευση, την εργασία και την προσωπική εξέλιξη – ιδίως για γυναίκες με περιορισμένο χρόνο.
- AI εργαλεία μπορούν να μειώσουν τις προκαταλήψεις στις προσλήψεις και να προσφέρουν πιο δίκαιες ευκαιρίες αξιολόγησης και προαγωγής.

Τα πρότυπα και τα στερεότυπα ξεκινούν από μικρή ηλικία

Η εκπροσώπηση των γυναικών επηρεάζεται από τις κοινωνικές προσδοκίες και τα μοντέλα ηγεσίας που προβάλλονται από τα ΜΜΕ και την πολιτική. Απαιτούνται παρεμβάσεις στην εκπαίδευση από νωρίς, καθώς και θεσμικές πολιτικές (όπως ποσοτώσεις, άδειες μητρότητας, παιδικοί σταθμοί) για την υποστήριξη των γυναικών

Ηγεσία και έμφυλες διαφορές

Οι γυναίκες φέρνουν ενσυναίσθηση, ολιστική σκέψη και συνεργατικότητα στην ηγεσία. Χρειάζεται περισσότερη αλληλοϋποστήριξη μεταξύ γυναικών, καθώς η επιτυχία μιας γυναίκας επηρεάζει θετικά και τον κοινωνικό της περίγυρο.

Συμβουλές προς τις γυναίκες ηγέτιδες

- Η ηγεσία είναι στάση ζωής, όχι απλώς επαγγελματικός ρόλος.
- Χρειάζεται αυτοπεποίθηση, «γερό στομάχι» και διάθεση για ανάληψη πρωτοβουλιών.
- Να μην περιμένουμε τις αλλαγές να έρθουν από μόνες τους – οι γυναίκες πρέπει να τις διεκδικήσουν ενεργά.

Κλείσιμο

Στο κλείσιμο του πάνελ, η κ. **Γκούσκου** έθεσε μια συμβολική ερώτηση προς το κοινό, ρωτώντας τι θα συμβούλευε ένας άντρας σε μια γυναίκα, ζητώντας του να σκεφτεί τη μητέρα ή την κόρη του. Η κ. **Παναγιωτοπούλου** απηύθυνε την ερώτηση στον κ. **Γιώργο Καραντώνη**, πατέρα τεσσάρων αγοριών, ο οποίος ανέδειξε τον ρόλο της συζύγου του ως «ήρωα» και μίλησε ειλικρινά για την προσωπική του εξέλιξη, καθώς συνειδητοποίησε με τα χρόνια τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες. Τόνισε τη σημασία της ισότητας και προέτρεψε τις γυναίκες να τολμούν και να πιστεύουν στις δυνατότητές τους, ενώ επεσήμανε ότι οι περισσότεροι άντρες χαίρονται να ζουν και να εργάζονται σε ισορροπημένα περιβάλλοντα.

Στη συνέχεια, ο κ. **Περικλής Τερλιξίδης**, εκπρόσωπος του ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος, επέλεξε να μην απαντήσει ο ίδιος στην ερώτηση, αλλά να δώσει τον λόγο στην συνεργάτιδά του κ. **Φωτεινή Σαλαμούκα**, αναγνωρίζοντας τη σημασία της γυναικείας παρουσίας. Η κ. Σαλαμούκα μοιράστηκε τη δική της εμπειρία από ένα ανδροκρατούμενο ακαδημαϊκό περιβάλλον και εξήρε την υποστήριξη που δέχεται από τον κ. Τερλιξίδη, ο οποίος την ενθαρρύνει καθημερινά να εξελίσσεται και να ξεπερνά τις ζώνες άνεσής της.

Το πάνελ έκλεισε με ευχαριστίες και θετικό πρόσημο, υπογραμμίζοντας την **αξία της υποστήριξης, της ενθάρρυνσης και της συμπερίληψης στις επαγγελματικές και κοινωνικές σχέσεις.**

Οι συζητήσεις της δεύτερης ημέρας του **Innovation Greece 6.0**, ολοκληρώθηκαν με τις ευχαριστίες για την συμμετοχή όλων στο Συνέδριο και την ανανέωση του ραντεβού για το Innovation Greece 7.0!

Ευχαριστούμε θερμά για την υλοποίηση της έκθεσης τις κυρίες **Μαρία Ζαχαριουδάκη** (ebook design & curator), **Ελισάβετ Λαζαρίδη**, **Χριστίνα Νικόλα** και **Μαργαρίτα Τόμα** και το **ADandPRLAB**, του Τμήματος Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού, υπό την επίβλεψη της Ακαδημαϊκής υπεύθυνης κ. **Μπέττυς Τσακαρέστου**, Αναπληρώτριας Καθηγήτριας, Διευθύντριας Εργαστηρίου Διαφήμισης και Δημοσίων Σχέσεων - ADandPRLAB, επιστημονικής υπεύθυνης **CREATIVE+** στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Το ADandPRLAB είναι συνεργάτης Επικοινωνίας του Συνεδρίου και της επιμέλειας της Έκθεσης, των κύριων σημείων και συμπερασμάτων.